ПРОГРАМИ
ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР - РУСЕ
СЕЗОН 1949/50 год.

К. Н. И. К.

СЕЗОН **1948 — 1949** ГОД.

15(1)

16/2

Изп. III пулт - водач с Сим. Хомъмов

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

Зала „КУЛТУРА“

събота 10 септ - 20 часа 1949г. **неделя** 11 септ. - 10 30 часа

Тържествен
КОНЦЕРТ

под почетното покровителство на градския комитет на Б. К. П. в чест на пет годишнината от деветосептемврийското възстание.

Диригент: КОНСТ. ИЛИЕВ

16/2

ПРОГРАМА

I. Д. ШОСТАКОВИЧ - V симфония

Moderato - Allegro non troppo
Allegretto
Largo
Allegro non troppo

II. П. СТАЙНОВ - тракийски танци

Пайдушко
Мечкарско
Хора
Ръченица

III. Б. СТОЯНОВ — Кървава песен

Симфонична поема по едноименната поема от П. Славейков

К. Н. И. К.

СЕЗОН 1949—1950 ГОД.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

ПЕТЪК 30 СЕПТ. 1949г. НЕДЕЛЯ 2 ОКТ.

20'30 ч. **ЗАЛА „КУЛТУРА“** 20'30 ч.

I цик. III цикъл. водач
– с Сим. Хаджиев.

I СИМФОНИЧЕН
КОНЦЕРТ

Диригент: К. ИЛИЕВ

Солист: Нар. артист
Проф. ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ

Концертмайстор: ХР. ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

1. П. ВЛАДИГЕРОВ — Импровизация и токата

2. — „ — — Концерт за пиано и оркестър № 3

Con moto mosso
Andante
Allegro con bvio

Солист: АВТОРЪТ

3. П. И. ЧАЙКОВСКИ — V Симфония

Andante·Allegro con anima
Andante conabile, con alcuna licenza
Allegro moberato
Andante moestoso — Allegro vivace

ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ

Именитият наш майстор Панчо Владигеров е роден на 13 март 1899 г. в Цюрих и е израстнал в гр. Шумен. От ранно детство той проявява влечение към музиката, която неговите културни родители подхранват грижливо. Дванадесетгодишен той бива заведен в Киев, гдето изпълнява пред тамошните музиканти и директора на консерваторията своята „рапсодия" за пиано върху народни мотиви. Той прави огромно впечатления особено с своите импровизаторски способности. Съветът на Киевските музиканти е Панчо да бъде изпратен в Париж. Минаващият по-късно през София френски цигулар и педагог Марто го съветва, да замине в Берлин, гдето той като държавен стипендиянт следва. След 6 годишен упорит труд Панчо Владигеров завършва майсторския клас при Берлинската академия на изкуствата, като ученик по композиция на Георг Шуман. През годините 1918 — 1920 талантливия и самобитен български компонист получава два пъти Менделсоновата премия с концерта си за пиано и оркестър и с оркестрирани клавирни пиеси „Им ресии". След това той работи като музикален сътрудник на именития театрален режисьор Макс Райнхард. След завръщането си в България Панчо Владигеро става професор по композиция и пиано в нашата музикална академия.

Музиката на Панчо Владигеров е с силно характерни черти. Самобитността на таланта, огромната музикална ерудиция, съвършенната композиционна техника и любовта на компониста към народната песен са съчитание на голямо изкуство. Затова Проф. Панчо Владигеров е един от най-свирените автори — съвременници в света. Огромното му творчество, над 40 опуса, се изпълнява от най-добрите изпълнители и от първокласните оркестри на Европа, Съветския съюз, Англия и Америка под ръковоеството на най-изтъкнати диригенти. Много от произведенията на Панчо Владигеров, които разнасят българското име по света не са изпълнени още у нас. Едва след 9 септември творчеството на проф. Панчо Владигеров бе поставено на нуждната висота. Днес той е носител на званието Народен артаст на Народната Република. Неговата петдесетгодишнина бе отпразднувана тържествено, като той бе надарен с Високи отличия. Като отзвук на това е и нашият концерт, чиято първа част е посветена на негови творби: Ру-

сенското гражданство също чествува петдесетгодишнината на проф. Панчо Владигеров.

— „ —

„Импровизация и токата“ са последните две части из цикъла „пет епизода за пиано“: „Преглед“, „Носталгия“, „Ръченица“, „Импровизация“ и „токата“ и са съчинени през 1941 г. Първото им изпълнение се е състояло през 1942 год. под диригенството на Асен Димитров.

Първата пиеса „Импровизация“ е свежа, емоционална композиция, изградена върху една тема След кратко пасторално въведение от оркестъра прозвучава темата една жетварка песен — в първите цигулки. Върху тази тема авторът прави майсторска импровизация с богат оркестров колорит и настроение.

„Токата“ е пиеса с подчертан танцов ритъм. Построена върху две теми; втората е мелодична и лирична и се откроява върху непрекъснатото движение и токатов ритъм. Бляскава оркестрация и вдъхновена разработка.

— „ —

Концерт за пиано и оркестър № 3 е написан през 1936 год год.; изпълнен е за първи път при откриването на концертната зала „България“ през октомври 1937 год. от Държавната филхармония с солист авторът. Този концерт е един от най-хубавите творения на Владигеров и влиза в репертуара на световно известни пианисти.

I част от концерта (4/4 такт) е лирична, лишена от всякакъв вид драматичен патос. Соловата партия е мелодично раздвижена (а не акордова). Цялата част е изградена в строго класическа сонатна форма.

II част — Andante—е изградена върху популярната песен „Стари дядо, стадо пасе“. Много лирична, тя съдържа едни от най-поетичните страници на Владигеровото творчество.

III част е бодра, жива и жизнерадостна — изградена е върху две теми (2/4 и 9/8).

Целият концерт е изграден върху българската народна песен.

ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ В МОСКВА

Миналата година Професор П. Владигеров гостува в братския Съветски съюз, гдето пожъна голям успех. Тук поместваме отзиви на съветски вестници:

Неотдавнашните концерти на българския проф. П. Владигеров и солиста от Софийската народна опера Михаил Попов привлекоха вниманието на нашата общественост. Те ни запознаха с музикалната култура на братския славянски народ, която ние за съжаление, познаваме много малко.

Панчо Владигеров — най-крупния композитор на съвременна България, е известен далеко зад пределите на родината си. Личната ни среща с него потвърди за последен път наложилото се вече мнение за високия уровен на негозото професионално майсторство и оригинално творчество, тясно свързано с народната българска музика. Тази близост с живите източници на народното творчество е помогнала на композитора да изработи свой собствен творчески почерк и преодолее влиянието на модерното изкуство.

Народната музика на България е извънредно богата и самобитна Тя поразява с мелодическото си своеобразие и с особеностите на ритмическия рисунък, изпълнявана с такава непринуденост и лекота от народните певци и музиканти, но извънредно трудна за чужденците, които не са възпитавани в тези музикални традиции Нашия слух възприема леко българската народна музика: въпреки самобитността й, в нея има нещо родствено с нашата музикална култура и това ни помага да усвоим бързо нейните необичайни мелодически и ритмически характерности Ето защо оркестровите партитури на Владигерова бяха приети от московчани с такава непосредственост и топлота, която свидетелствува за пълното взаиморазбирателство Нашите слушатели ценят близостта с народната първооснова, красотата и темперамента на Владигеровата музика, проявила се така ярко в „българска сюита", „Българска рапсодия", в двете румънски симфонични скици, „импровизация и токата". Във всички тези съчинения ни радва мелодическата щедрост и колоритното богатство на оркестъра, който Владигеров владее майсторски, в пълния смисъл на тази дума.

Панчо Владигеров ни се показа също и в качеството на изпълнител на своя концерт за пиано, изтъквайки себе си като прекрасен пианист. За неговия успех спомогна и умелия

акомпанимент на диригента Кондрашин, който съумя в кратък срок да усвои тази сложна партитура. Трябва да отбележим и изпълнението на оркестъра на Всесъюзния радиокомитет който подготви цялата програма под ръководството на автора.

И. Мартинов

в. „Вечерная Москва"

* * *

Всъщност славянският свят не е тъй разнороден, както обикновено се оказа". Тия думи на Херцен си спомних не веднаж, слушайки произведенията на гостуващия сега в Москва виден български композитор Панчо Владигеров. Защото, колкото е близка и понятна за руския слух българската реч, толкова е близка и понятна и българската музика И ние няма да сбъркаме, ако кажем, че голямия успех, съпровождащ концертите на Владигеров в съветската столица, се обяснява не само с неговото несъмнено композиторско майсторство, но преди всичко с това, че неговата музика е дълбоко национална, че в нея е запечатана живата душа на българския народ.

От всички произведения, изпълнени на първия концерт на Панчо Владигеров, на съветската публика е добре известна само неговата „Българска рапсодия". В нея, преди всичко, трябва да се упомене изумителното колоритно майсторство, умението да се изтръгне от симфоничния оркестър безграничното богатство на неговите звукови краски, добиващи в тази творба едно ослепително ярко сияние Но в същото време Панчо Владигеров владее блестящо и изкуството да характеризира, да създава образи в музиката. И слушайки другата му творба, „Българска сюита", опус 21, ние се убедихме окончателно в това. В „Хороводна", заключителната част на сюитата, е създаден един просто осезаем образ на българския национален танц.

В концерта, за който става дума, Панчо Владигеров се яви пред нас, така да се каже, в три въплощения: като композитор, диригент и пианист. А че той е един отличен пианист, ние се убедихме, слушайки неговото изпълнение на концерта му за пиано и оркестър № 3, с диригент Кондрашин.

Според нас, клавирния концерт на Владигеров трябва да заинтересува особено много тъкмо нашите пианисти. Това е едно произведение във виртуозен стил и изпъква ярко като

отражение на национално българския музикален колорит, макар, че в музиката на концерта може да се констатира твърде силното влияние на руската школа и преди всичко на Рахманинов, а в „анданте"-то — влиянието и на Бородин.

И ние можем само да се радваме, че българската музика разполага с такива художници като Панчо Владигеров — композитор с огромно дарование и забележително майсторство, който достави много радост на съветския слушатал.

В. Городинский
в. „Советское изкуство"

Петър Илич Чайковски и петата му симфония

Петър Илич Чайковски, роден и отрасъл в бедно дворянска среда, от малък се развива като болнаво, чувствително и търсеще усамотение дете. От малък той показва склонност към поезия и музика, но повече чете и пише стихове отколкото да отдава значение на музикалните си занимания. По-късно завършва юридически институт и става съдебен чиновник в Москва. Тук води живот на денди и се проявява като добър изпълнител пианист и импровизатор. Това накарва неговите приятели да го посъветват да обърне по-сериозно внимание върху музиката. Следвайки вече оформеното и поощреното свое влечение Чайковски пряко волята на родителите си се отдава изцяло на музиката. От тук започва попрището на един огромен талант, на човек крайно чувствителен в допира с околната среда, на един не винаги уверен в себе си гений.

Стилът на Илича, както говори съветският музиколог И. Глебов е свързан с руската градска народна песен, специално с московския романс. Но той не взема народни мотиви за да ги преработва, а той пее тъй както народният певец би пял, това е тайната на неговата свежест. Първоначално силата на Чайковски е в малките музикални форми, по-късно той увладява след упорита борба и големи композиционни форми, а в последното десетилетие на своя живот достига съвършенство (Евгени Онегин, Дама Пика, IV, V, и VI симфония). Цялото творчество на Чайковски, бихме казали ние, е песен в най-широкия и най-красив смисъл на думата. Тематичният материал, който той записва при хрумване в своите нотни дневници е огромен. Темите богато изра-

зителни, свежи и непринудени са изпяти от едно сърце, което дълбоко се е страстнало с народа.

Чайковски е многообразен компонист. Неговато творчество — огромно и много странно: творби из вокална музика, камерна музика концерти за цигулка, пиано и оркестър. Рококо вариации за чело и оркестър, балетни сюити, увертюри, опери и симфонии. Някои от тези му творби са отпаднали пред критиката на времето, но останалите ще надживеят много човешки поколения,

Оркестровите си работи Чайковски пише за голям оркестър т. е. струнен състав, дървена духова група: 2 флейти и пиколо, 2 обоя, понякога и английски рог, 2 кларинета (рядко баскларинет), 2 фагота рядко и контрафагот; медна духова група: 4 корни, 2—4 тромпета, тромбони и туба. Той не обича претрупване на ударната група и майсторски употребява чинела.

Чайковски е живял доста в чужбина (Италия и Германия) и там той е бил триумфално признат. Едва към края на живота му творбите му са си пробили път в родината. След Великата Октомврийска революция съветската власт постави творчеството и името на Чайковски на нуждната висота. Днес в Съветския съюз той е най-любимият и най-много изпълняван композитор.

Какви идеи и чувства са втъкани в музиката на Петър Илич? Писмата му до близки и приятели са коментар на цялото му творчество. От малък, болнав и нежен, Чайковски храни безумен ужас и страх от смъртта. Видението й го преследва през целия живот. Съдбата му, която носи несигурността в живота е зла и нея да сломи и себе си да освободи от гнета на смъртта като утвърди светлината на живота е борбата на композитора цял живот Борба на светли идеали е безграничното безразличие на всекидневието, борба на твореца да наложи нови идеи на тесногръдците на своето време, борба на контрасти — това е музиката на П. Ил. Чайковски.

Не случайно в настоящия концерт е включена неговата V Симфония в ми миньор. Писана в последните години на живота му тази симфония въплътява най-голямото симфонично майсторство на Чайковски. Авторът е застанал на най-високата точка на своя живот. Назад: много извиви са минати и дни на болки и радости, на съмнения, на колебание изживяни, напред: бъдеще, чийто светъл образ трябва да бъде изкован с мъка. Душевният кризис, изразен в IV Сим-

фоние е преодолян, уверена е сега ръката на автора и ведър погледът му, а вярата в живота непоколебима — от там и оптимистичният характер на симфонията.

Първата част е в сонатна форма. Въведение. Andante. Изложен е мотивът, който се явява в всичките части на симфонията, той е обединяващата идея на творбата. Даден е в кларинетите подпомогнати от низкия щрайх. Миньорният характер и малко маршовият му ритъм вещаят близка борба. Изложение Allegro con anima ($^6/_8$ такт). Първата тема е израз на грубия живот, който напира, приижда на вълни и блъска да разруши светлият блян на твореца и в грохота на тези вълни се чува стенание, болка и купнеж, това е втората тема — призив за щастие и светлина. Верижни изречения водят изложението към неговата разработка. Тук борбата расте — човек е силен в стремежа си за щастие и той се налага. След реприз и кода първата част завършва с едно грамадно декрешчендо върху ритмичната особеност на първата тема. II част е изложена в разширена триделна песен — на форма. Цялата част е наситена с много лиризъм, а на места и драматизъм. Песен запяват корните, след тях подема целия оркестър и спокойна е песента, че силен е човек и силата е неговата гордост. Прозвучава уводният мотив — тъмен, рязък, застрашителен. Но пак се чува песента спокойна и уверена.

III част е изложена в валс, трио валс и кода. Тази част е светла, радостна по ритъм, мелодия и дух.

IV част е в форма рондо соната. След едно въведение, в което прозвучава триумфално обединяващият цялата симфония мотив, следва престото изградено върху руски народни теми, пълно с бодрост, вяра и оптимизъм. Човек е силен, той може да надвие не само живота, но и смъртта! Бързият и ефектен финал е апотеоз на вяра в бъдащето и оптимизъм.

Русенската народна опера, която е в усилена подготовка ще открие първият си сезон на 30 отктомври т. г.

✿ ✿ ✿

Д. С. О. — ще изнесе втория концерт за сезона в началоло на ноември с солист — Васил Чернев — виолин-виртуоз. В програмата: Хендел, Моцарт и др.

„Местпром" № 1 — 3437 — 29.IX-1949

1,

2r.

2v.

К. Н. И. К.

СЕЗОН 1949 — 1950 ГОД.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

I цит. III трит. водач
с Сим. Кацъмов

ПОД РЪКОВОДСТВОТО
НА ДИРИГЕНТА
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ
СОЛИСТ: ПРОФ. П. ХРИСТОСКОВ
22 и 23 ОКТОМВРИ 1949 ГОД.
8·30 Ч. В ЗАЛА КУЛТУРА

II СИМФОНИЧЕН

КОНЦЕРТ

КОНЦЕРМАЙСТОР
ХР. ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

ХЕНДЕЛ — Музика за водата, преработка на Херберт Хамилтон Харти

1. Allegro
2. Air
3. Bourrée
4. Horn pipe
5. Andante
6. Allegro deciso

МОЦАРТ — Симфония № 40 сол миньор

Molto Allegro
Andante
Menuetto
Allegro assai

ПАУЗА

БЕТОВЕН — Концерт за цигулка ре мажор

Allegro ma non troppo
Larghetto
Rondo · Allegro

солист:
Проф. ПЕТЪР ХРИСТОСКОВ

П. СТАЙНОВ — Симфонично скерцо

ГЕОРГ ФРИДРИХ ХЕНДЕЛ (1685—1759)

Георг Фридрих Хендел е роден в Хале (Западна Германия). Баща му бръснар-хирург е бил упорит, строг и педантичен човек, без отношение към музика и изкуство. Майката, значително по-млада от своя съпруг, дъщеря на пастор от Бохемия, носела в себе си славянска чувствителност, която наследила от своята майка. Упоритостта Хендел наследява от баща си, а любовта към музиката и поезията от своята майка. Старият Хендел желаел синът му да стане юрист и не гледал сериозно на неговите музикални занимания. Но синът е упорит — 17-годишен той става катедрален органист и същевременно следва право. След като завършва юридическото образование (изпълнявайки волята на баща си) той напуща родния си град, за да осъвършенствува изпълнителското си и композиционно майсторство. В Хале той е събрал познания върху френската и средногерманска музика. В 1703 год. Хендел попада не случайно в Хамбург, който е център на материална и духовна култура на цялата северна Германия. Тук са съхранени и продължени традициите на нидерландската музикална школа и тук се правят първите опити за създаване на немска опера под влияние на италиянците. Приет в средата на музикални дейци Хендел дружи с Матезон и Хазе (популярни оперни компонисти в онова време) и учи от прочутия органист Райнике. Северогерманската школа се характеризира по това време с архитектоничното изграждане на композицията. Тук са предпочетени фуги, канони и ричеркари, при чието построяване се забелязва склонност към формалното, без особено вътрешно оглъбяване. Органът е любим инструмент. Употребата на оркестъра

е значително ограничена: в музикалните вечери в Любек под роководството на компониста Букстехуде, а по-късно като акомпаниращ апарат в хамбурската опера. Щом почувствувал, че е научил и овладял стила на тази школа, Хендел напуща Хамбург и се отправя в 1706 год. към родината на триумфиращата по това време опера — Италия. Тук слуша опери, запознава се с нови музикални форми: кончерти гроси, соло кантата и оратория и дружи с Корелли и неаполитанците баща и син Скарлати. От Италия той отнася неувяхващи впечатления от италянската мелодика. Англия е новата страна за композитора. Там той отива, за да не я напустне цял живот. По това време Англия се отърсва от междуособиците и бързо крачи към благоденствие. След епохата на меркантилизма на Кромуел, Лондон е център на държава, която води търговия от голям мащаб и властвува над новооткрити земи. Материалната култура е основа на духовната: в Лондон има големи хорове и оркестри, народът пълни салоните на театъра и на операта. Тук Хендел става придворен композитор, но пише и опери в италянски стил (по 1—2 на година) за оперния театър. С оперните си творби той невинаги има успех и затова съсредоточва вниманието си върху ораторията. Наличността на хорове и оркестри облагоприятствува творчеството му.

След много успехи и разочарования Хендел умира напълно ослепял в 1759 год. Неговото творчество е огромно. Писал е десятки опери и ораторории; соло кантати, концерти, сонати за цигулка и пияно, кончерти гроси, клавирна музика и творби за орган. Хендел е бил органист виртуоз, цигулар и майстор на клависена. Бил е запознат основно с всички национални стилове на своето време и с творбите на композитори преди него и от неговото съвремие. Музиката му е синтез на цялата барокова епоха, а стилът — съчитание на италянската мело-

дика, немската архитектоника и френската ритмика и игривост. В Англия той продължил линията започната от композиторите на „принц Уйлиям вирджинел бук" (първата клавирна книга, носеща името на музея, гдето е съхранена) Дънстейбъл и Пърсел.

Така наречената музика за водата (уатърмюзик) е написана около 1715 г. като музика при разходките на Джорж I по Темза с кораб. Сюитата е написана за струнен състав и по английски маниер. Състои се от следните части: алегро, ария, бурѐ, английски морски танц, анданте и алегро дечизо. Преработена е от Херберт Хамилтон Харти, ирландски диригент и композитор, за симфоничен оркестър.

ВОЛФГАНГ АМАДЕУС МОЦАРТ

(27. I. 1756 — 5. XII. 1791)

Син на залцбургския музикант Леополд Моцарт, Волфганг Амадеус още от невръстно деѐ проявява своята гениална надареност. Под грижите на баща си Моцарт се развива като изключителен изпълнител на своите години. Заедно с сестра си те обикалят цяла Европа като деца-чудо и жънат големи успехи. На 14 години той се установява в Залцбург, гдето пише първата си опера. По-късно той е музикант при двора на тамошния епископ, но поради спречкване напуска Залцбург, за да опита щастието си в Виена. Тук става придворен капелмайстор при двора на Хабсбургите. Тук той пише по поръчка квартети, симфонии, концерти за пияно, опери и се подвизава като изпълнител и диригент. Строгият дворцов етикет не може да допадне на светлия, жизнерадостен характер на Моцарт и той изпада в немилост. Той продължава да пише опери за народния театър ан дер Вин във Виена. Злополучната женитба, злобата на съвременниците, несполуките и

мизерията в живота сломяват изключителната жизнеспособност на Моцарта и той умира в разцвета на своите сили, недоизказъл най-съкровените си мисли и мечти. Бива погребан мизерно. Гробът му и до днес не е открит.

Цялото творчество на Моцарта до последните години на живота му е пълно с жизнерадост, грациозност и любов към живота и човечеството. Светлият му характер, богата му артистичност са отразени в неговото творчество. В творбите му тупти пулса на неговото съвремие — грациозността на дворцовия живот на властелините Хабсбурги и нежността и поезията на виенския живот. Много са опусите на Моцарт: дивертименти, песни, сонати за пияно за цигулка и пияно, 7 концерта за цигулка, много концерти за пияно, над четиридесет симфонии, квартети, квинтети, опери и меси. Последната недовършена творба е „Реквием", довършена от ученика му Зюсмаер.

Последните години от живота му са години на злялост и голяма оглъбеност. От този период е и симфония № 40 в сол миньор. Цялата симфония е пропита с трагизъма и отчаянето на гений около когото животът и съвремието стягат кръга за да го унищожат. Писана е за малък състав: струнна група, 2 обоя, 2 фагота, 2 кларинета, 1 флейта и 2 корни.

Първата част — molto allegro е написана в сонатна форма. Първата тема е трагична и неспокойна, а втората — спокойна и меланхолична. Разработката на темите следва в много напрежение. Това е една прекрасна разработка, гдето Моцарт е проявил изключително майсторство. Репризата настъпва в главната тоналност за да завърши частта.

Втората част е в сонатна форма — много поезия и нежна скръб са втъкани в нея.

Трета част е menuetto — написана в триделна менуетна форма: менует, трио, менует. Но това не

е менует от лекотата, свежестта и грациозността на ранния и среден творчески период на Моцарта. Цялата част е наситена с драматизъм и напрежение.

Четвъртата част allegro assai е естествен завършек на цялата симфония. Разработката е дадена във вид на фуга, като темата минава през цялата струннагрупа. Чрез смела модулация Моцарт подчертава и продължава напрежението на цялата симфония иводи към реприза и край. Тази симфония предвещава силата и драматизъма на Бетовен. Моцарт е разкъсал рамките на своето „аз" и е погледнал смело в бъдащето.

ПЕТКО СТАЙНОВ

Надарен с голяма музикална ерудиция Петко Стайнов пръв постави въпроса за създаване български национален стил в музиката. Още в първата си оркестрова творба — „Тракийски танци" той показа влечение към симфонизма. Проумял желанието на композиторите от поколението на Добри Христов той смело решава да върви по новия, още неочертан, но осъзнат път на българския композитор. И наистина неговото творчество от „Легенда" през „Приказка", „Балкан", „Тракия", „Симфонично скерцо" I-ва симфония до последната му творба — II-ра симфония, изпълнена за пръв път от Софийската филхармония на 4 т м., ни разкрива пътя на един композитор, който непрекъснато се освобождава от условностите и твори в новия български стил. Значеннето на П. Стайнов за българската музика не е само от исторически характер. Неговите творби са жизнеспособни и поколенията след нас ще ги оценят достойно.

Неговото „Симфонично скерцо" е написано в 1939 г. Главната тема е енергична диатонична ме-

лодия написана в духа на българските народни танци, която прозвучава след малък увод. По-бавната, средна част на скерцото е построена върху малки мотиви извлечени от главната тема с широка мелодична структура и пасторален характер. В разработката на първата тема авторът доразвива основната си мисъл и достига колминацията на творбата си. След едно ново връщане към пастораления епизод следва една енергична кода, с която скерцото завършва.

Цветиста инструментация, синкопирани ритми, разширяване и стесняване на темите и динамически контрасти са характерни за тази творба на П. Стайнов. Родството на музикалния стил на композитора с народното творчество го прави по-близък до слушателя.

ЛУДВИГ ВАН БЕТОВЕН (16.XII.1770 – 26.III.1827)

Бетовен е живял в една от най-бурните епохи на човечеството — времето на френската революция. Разгорещени духове, воля за свобода, вяра в осъзнатите вече сили и значение на народните маси и вяра в бъдащето са най-характерните черти на тази епоха.

Творчеството на Бетовена е това на човек, който живее с темпа на съвремието си с прозорливостта на своя гений вижда и чертае смело бъдащето. Философска задълбоченост и огромна жизненост лежат в основите на това творчество. С силата на своята музика той изразява наред с личния си трагизъм и драматизъм на своята епоха. Неповлияна от преходността музиката му живее през вековете за да учи и вдъхновява поколенията.

Концертът му за цигулка е един от най-красивите концерти в световната музикална литература.

Написан е през 1806 г. специално за цигуларя Клемент, който го изпълнява на 23 декември с. г. През целия концерт следват най-красиви съпоставяния между солов инструмент и оркестър. Звучността е светла, спокойна и класична.

ПРОФ. ПЕТЪР ХРИСТОСКОВ

Проф. Христосков е един от най-видните наши инструменталисти - солисти. От малък той проявява големи дарования. Завършва музикалната академия в София и е един от основателите на А.С.О., чийто членова са били главното ядро на бившия царски симфоничен оркестър. По-късно специализиаа в Берлин при проферите Хавеман и Куленкамиф. Той има голям репертуар за изпълнение и е изтъкнат тълкувател на романтични пиеси. Понастоящем той е преподавател в музикалната академия в София.

В следващия концерт Държ. симф. оркестър ще изпълни седмата симфония Бетовен и първия концерт за пиано от композитора Лазар Николов — солист авторът.

⊠ ⊠ ⊠

На 30 т. м. профдружеството на музикалните работници уреждa в зала „Култура" в 10·30 часа чествуване по случай годишнината от смъртта на великия Шопен.

Уредници:
ЙОРДАН СТЕФАНОВ
ЛЮБОМИР ЙОРДАНОВ

„Местпром" № 1 — 3898 — 1949

К. Н. И. К.

СЕЗОН 1949 — 1950 ГОД.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

20. XI. Неделя 1949г. 21. XI. Понеделник
20 часа ЗАЛА 20 часа

„КУЛТУРА“

Изп. Тръгни-водач
с Сим. оркестъ

III СИМФОНИЧЕН

КОНЦЕРТ

Диригент
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

Солист
ЛАЗАР НИКОЛОВ

Концертмайстор
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

БЕТОВЕН — **VII симфония**
Poco sostenuto. Vivace
Allegretto
Presto. Assai meno presto
Allegro con brio

ПАУЗА

Л. НИКОЛОВ — **Концерт за пиано и оркестър**
Allegro appassionato
Larghetto
Toccatta
(първо изпълнение)
Солист: Авторът

РИМСКИ КОРСАКОВ — **Испанско капричио**
Alborada
Variazioni
Alborada
Scena e Canto gitano
Fandango asturiano

СИМФОНИИТЕ НА БЕТОВЕН

Най-голяма известност великия композитор дължи на двете си симфонии. В сравнение с 120-те на Хаидн и 40-те на Моцарт, броя на Бетовеновите симфонии е много малък. Това е лесно обяснимо ако се вземе предвид техния процес на създаване. Докато Моцарт е написал три от най-хубавите си симфонии за три месеца, което сочи една изумителна бързина, от времето на изпълнение на първата Бетовенова симфония — 2 април 1800 г., до изпълнението на деветата — 7 май 1824 г., — е протекъл четвърт век. Този бавен процес на творчество, от една страна, и това че Бетовен е встъпил в полето на симфоничото творчество като зрял тридесетгодишен майстор, от друга, представят симфониите му като показателен материал за изследване дълбоките емоционални и психологически основи на музикалния му език и стил.

Симфоничното творчество на Бетовен служи на проявяване идеята за свободата, осъществима чрез разрешение на вътрешни конфликти и героични подвизи. То се отличава с максимално използване ритмическите и динамически особености, нескончаемо волево напрежение и специфична тематика. Така тази музика ни въвежда в един нов свят, различен от интимния свят на Моцарт, още по-различен от оптимизъма на Хайдън.

VII СИМФОНИЯ

Състав: 2 флейти, 2 обоя, 2 кларинета, 2 фагота, 2 корни, 2 тромпета, тимпани и щрайх.
Първо изпълнение: 8.XII.813 г.; ор. 92 (1811—1812 г.)

Седмата си и осма симфония Бетовен е написал по едно време. Това е повод да се спори коя от двете предшествува другата. Седмата е изпълнена за пръв път на един благотворителен концерт и е имала голям успех. Много композитори, обаче видели в нея, композиция написана в състояние на пълно опиянение. Като нейна характерна

особеност се явява отсъствието на бавна част, което се дължи вероятно на желанието на Бетовен, като избегне голям контраст в темпата да осъществи едно непрекъснато нарастване на напрежението.

Най-характерното обаче за седмата е танцувалния й характер. Затова и Вагнер я е нарекъл „апотез на танца". Чисто ритмичното движение, казва последния, тук празнува своята оргия, която не уморява вниманието на слушателя благодарение на необичайнатамощ на нейната емоционална изразност, яркост на оркестровите краски и гениалните модулационни неочаквания.

Кулминационната си точка обаче ритмическото действие получава в финала, който Чайковски нарича вакханалия от звуци с отзвуци на славянските танцови напеви. Тук Бетовен е в стихията си. Тук неговата логично-философска задълбоченост и необузданата му природа вземат връх и го довеждат на крачка от Берлиоз.

Това е последният му опит за спасение и от тук почва разрухата на неговия живот. А така симфонията става къс от живота на един от най-великите синове на човечеството.

I част. Започва с една прекрасна интродукция на края на която незабелязано се ражда темата — с маршов ритъм, който преминава в хармонията и това продължава до самия край. Цялата част е празнична и светла.

II част. Невероятната популярност на алегрото се дължи също на ритмическата постройка, която тук е по-проста, и на интересното разнообразно преминаване на ритъма. Тълкуват настроението и емоционалното съдържание по най-различен начин: ту като израз на безгранично страдание; ту като тиха тъга и покорност; ту като израз на една неопределена мечтателна скръб.

III част. Най-интересно в скерцото са модулациите на основния мотив. Отначало навява известен безпорядък, който на края се превръща в едно бляскаво, стихийно и дивно празненство.

IV част. В финала изпъква свежата и игрива Бетовенова фраза с интересни модулации и комбинации Някои искат да придадат на шеметното престисимо израз на пристъп на опиянение. Категорична е обаче връхната възбуда, която довежда до кодата, блестящ и достоен образец на вкуса, знанието, фантазията и вдъхновението.

ЛАЗАР НИКОЛОВ е роден през 1922 год. в Бургас. През 1946 г. е завършил софийската държавна музикална академия, като ученик по пиано на проф. Димитър Ненов и по композиция — на проф. Панчо Владигеров.

Лазар Никодов е един от най-талантливите млади български композитори. Още от първите си творби той показа категорично белезите на един ярко очертан музикален стил, отличаващ се с тънко лирично чувство. Последните му творби са сериозни постижения в новите насоки на развитие на българската музика.

По важните му творби са: клавирно трио, сонати за цигулка и пиано, чело и пияно и пиано, концерт за струнен оркестър, прелюд, вариации и финал, фантазия и фуга за пиано, сюита за оркестър и др. Сега Лазар Николов завършва първата си симфония.

След изпълнението на неговата сюита за оркестър в Русе през миналия сезон, Лазар Николов се представя за втори път на русенската публика, с най-крупната си творба: концерта за пиано и оркестър в Ми миньор.

Тази композиция е написана през 1947/1948 г. Авторът я е посветил на своя учител проф. Димитър Ненов в израз на най-дълбока признателност за непрестанните грижи, които проф. Ненов е положил за музикалното му образование.

Концерта има първото си зпълнение на настоящия симфоничен концерт. За втори път той ще бъде изпълнен от проф. Димитър Ненов с софийската филхармония.

Концерта е написан в строго класическа форма. Темите, без да бъдат чист фолклор са много близки до народната музика. Третата част е изпълнена с характерни български ритми, които слушателя чува за първи път така подредени и построени. По замисъл, изпълнение и идейност концерта е първо по рода си българско музикално произведение. Той отразява българския бит с характерна оживеност и блясък. Партията на пианото е виртуозна, звучна и технически благодарна.

Първата част — allegro appassionato — е в сонатна форма. След кратко осемтактово въведение с широка напевност, пианото тежко и масивно налага акордовата първа тема. Втората тема е изложена само от пианото и в противовес на първата е спокойна, непретенциозна и напевна. Ритъмът ѝ предава характер на танц. Една дълга и развихрена градация води до разработката, която се състои от два епизода. Първият, успокояващ и подчертано романтичен е даден изцяло в пиянoто и представлява нещо съвсем самостоятелно за цялата първа част. Вторият е с характерна раздвиженост която постепенно се засилва и завършва при пълно напрежение в пианото и оркестъра. Репризата започва с втората тема, която след развихреността в разработката идва съвсем естествено. Тя е изпята от пианото този път, в акомпанимент на щрайха. Каденцата започва с първата тема. Тук наред с голямата вируозност възможностите на пиянoто са използвани най-широко и богато за получаване най-различни багри и цветове.

Частта завършва тържествено и бляскаво с устремно градирана кода.

Втората част е в форма на рондо и е в контраст на първата и третата. От духовата група са използвани много малко инструменти. Настроението е идилично и съзерцателно. Една дълга мелодическа дантела се плете от пиянoто и оркестъра до внезапното започване токата.

Третата част е в рондова форма. Макар че липсва характерния пианисичен токатен ритъм, тя

е типична с бързото си и увличащо темпо. Пианото атакува първата тема и я предава на оркестъра. Втората тема е скоклива и игрива. Тя е изградена върху типични български ритми, използани много разнообразно и по един нов начин в музикалната литература. След повтаряне на първата тема, следва третата, която има почертано токатен ритъм и е с много замах. Финалът е светъл и жизнен.

РИМСКИ КОРСАКОВ е един от най-видните руски композитори. Той е роден през 1844 год. в Тихвин. Първите си музикални познания получава от частните си занимания по пиано и въобще по музика. По късно възприема художествените начала на Балакирев и по този начин поставя името си в прочутата „Петорка" — Балакирев, Римски Корсаков, Мусоргски, Бородин и Кюи.

Творчеството на Римски Корхаков е обагрено с национална окраса. В по-голямата част на композициите му е отразен руския народен дух. Симфоничните му творби са програмни. Майстор в овладяване изобретателните средства и отличен познавач на оркестъра, той извлича от него ослепителни багри. А в някои от композициите му изпъква на преден план заразяваща източна екзотичност („Шехерезада").

По известнате му творби са симфоничните му поеми „Шехерезада", „Испанско капричио", „Антар", няколко опери, вокални и камерни творби, оркестрации и др.

Испанското капричио е една от най-популярните творби на Римски Корсаков. Написано е изцело върху испански народни песни и танци. В него авторът по един прекрасен начин рисува типичното испанско празнично настроение, така характерно за испанския бит. Тук са използвани най-широко възможностите на инструментите, което придава на оркестрацията яркост и свежест.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
РУСЕ

I цит. III пулт - водач с Сим. Хор

КОНЦЕРТ

под роководството на главния диригент на софийската филхармония заслужилия артист проф. САША ПОПОВ

28 НОЕМВРИ 1949 г.

20·30 ч. зала „КУЛТУРА"

ПРОГРАМА

К. ИЛИЕВ — Сонатина за оркестър
Allegro con brio
Andantino
Molto vivace

ЕНЕСКУ — Ромънска рапсодия № 1

МУСОРГСКИ — Картини от една изложба
Разходка, Малкия гном, Разходка, Стария замък, Разходка, Тюйлери, Бидло, Разходка, Балет на малките пиленца, Двамата евреи Голденберг, Пазар в Лимож, Катакомби, Разходка, Колибата на Баба Яга, Голямата порта на Киев.

К. Н. И. К.

СЕЗОН 1949 — 1950 ГОД.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

27(7)

Сряда 28 XII т. г. 1949г. 20'30 часа

ЗАЛА

„КУЛТУРА"

I цик. III бунт-водач
с Сим. Хаджиев

IV СИМФОНИЧЕН

КОНЦЕРТ

Диригент
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

Солист
ЯНКО ЯНКОВ

Концертмайстор
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

Л. ПИПКОВ — Героична увертюра
в чест на др. Сталин

К. ИЛИЕВ — Концертино за флейта и
оркестър
Allegro risolutto
Andante
Vivacissimo

солист: ЯНКО ЯНКОВ

П. ЧАЙКОВСКИ — IV Симфония
Andante sostenuto. Moderato
con anima
Andantino in modo di canzona
Scherzo. Allegro
Allegro con fucco.

ЛЮБОМИР ПИПКОВ

Любомир Пипков е един от най-видните съвременни български композитори. Роден на 6 септември 1904 г. в Ловеч, завършил гимназия в София. Учил още като ученик пиано при Х. Визнер и после в музикалната академия при Ив. Горчанов. От тук започват и първите му композиционни опити, които издават голяма дарба. Заминава в Париж в 1926 г. и учи композиция при Пол Дюка, под чието ръководство работи 6 години. Завръща се после в България, където поради леви убеждения не бива достойно оценен. Едва след 9 септември той получи възможност да разгъне напълно творческите си сили. В това отношение той е един от най-плодовитите ни композитори. Именно след 9-ти септември, написа 1-та си симфония (изпълнена преди 2 години от Държавната филхармония) и операта си „Момчил" (поставена с голям успех в Соф. държ. опера през миналият сезон). Освен това писал е и много песни, два струнни квартета, оперета „Янините девет братя", Детски сборник за пиано и др. Творбите му издават самобитно дарование с особенна склонност към песенна лирика. Застъпвайки и големи музикални форми, той се ползува от народното звукотворчество, подчинявайки го на оригинални, самобитни ритми. Един от най-видните труженици на музикалното дяло у нас по настоящем, той е в разцвета на силите си и обещава да обогати музикалната ни литература с нови хубави страници.

Героичната увертюра в чест на Сталин започва решително и устремно. Над щрайха се издига тържествена тема, протръбена от медната група. След това настъпва бавна част — широка, с задушевна лиричност, която носи спокойно песенен характер. Това са най-хубавите страници от увер-

тюрата. После, след малка градация, прозвучават с развихреност щрайх и духова група, като медните инструменти отново налагат първата героична тема. Финалът идва при пълно фортисимо в целият оркестър с тържествени акорди, утвърждаващи възторга, обичта и вярата на милионите трудещи се по света във великия Сталин.

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ е роден в София през 1924 год. Завършил нашата музикална академия като ученик по композиция на проф. П. Хаджиев и проф. П. Владигеров и по диригенство на проф. М. Големинов. През 1946 г. бива изпратен на специализация в Прага, където за една година завършва майсторския клас по композиция на пражката консерватория при проф. Ярослав Ржидки, учил в музикалната академия четвърт и шестинотонна композиция при проф. Хаба, като същевременно е вземал части уроци по диригенство. Сега Илиев е един от най-надеждните и талантливи млади български композитори. Първите прояви са през 1943 год., когато пише сюита за цигулка и пиано и духов квинтет. Името му се наложи на публиката още при първото изпълнение на неговата сонатина за оркестър от Софийската държавна филхармония.

Първите му композиции са характерни с голямата си близост до народната песен. По-нататък в неговото творческо развитие темите носят тоналните и ритмични особености на българската народна песен, без да имат обаче външна прилика с нея. В разработките си Илиев търси вече разрешението на идейни и формални проблеми, като при това се открояват и нови пътища за развитие на българската музика.

Писал е: Соната и Сюита за цигулка и пиано, Сюита за духов квинтет, Песни, Сонатина за оркестър, Концертино за флейта и оркестър, Симфония, Дивертименто за оркестър и др.

Концертиното за флейта и оркестър е завършено в началото на 1946 г. Идея за написването на тази композиция К. Илиев е получил от солиста на днешния концерт — видния наш виртуоз на флейта Янко Янков, комуто младия композитор е посветил и творбата си.

Концертиното е написано в три части. Първата част е една ясно изградена сонатна форма, втората част е написана в песенна форма и третата в рондо форма.

ЯНКО ЯНКОВ — първи флейтист на оперния оркестър е роден в 1900 година. Завършил е Софийската музикална академия (при проф. Н. Стефанов), а след това и Берлинската — при проф. Густав Шек. Бил е дълги години лектор по флейта и всички духови инструменти в Държавния институт за слепи. Член е на духовия квинтет при народната опера. Той е един от създателите на Академическия симфоничен оркестър (АСО). Концертирал е с успех у нас и в чужбина. Солист е бил на всички симфонични оркестри у нас. Изнася редовно концерти — самостоятелни и с квинтета. Той притежава голяма техника и изпълненията му винаги се отличават с голяма прецизност, тънко фразиране и носят белега на здрав музикален вкус. Допринесъл е много, за да могат духовите инструменти у нас да си извоюват мястото за солово концертиране, а също е повлиял до голяма степен за създаването на българска музикална литература за флейта.

П. И. ЧАЙКОВСКИ е роден в 1840 г. във Ветска губерния, където баща му — инженер — е бил директор на завод, а умира в 1893 год. от холера в Петербург. Семейството му отначало живее на село, а после в Москва и Петербург. Той проявява отрано голяма музикална дарба, но завършва правни науки и става чиновник. Едва 22 годишен той за-

почва системно да учи музика, напуска службата и постъпва в Петербургската консерватория, която завършва в 1865 г. с награда за своята изпитна композиция — химн „На радостта" (Шилер). Става преподавател в Московската консерватория и поема пътя, посветен изцяло на музикално творчество. Пътува доста в чужбина, дирижира в много градове, печели все повече внимание и отличия на запад, получава докторска титла от Кембриджския университет. Всред богатото му творчество особено забележителни са оперите му „Евгений Онегин" и „Дама пика", а също и оп. „Черевички", която ще бъде представена скоро в Софийската опера, „Тържествена увертюра 1812 г.", „Италианско каприччио", симфонична поема „Ромео и Жулиета", балетите „Орехотрошачката", „Лебедово езеро", „Серенада" за струнен оркестър, концерти за пиано, един за цигулка, Рококо — вариации за чело с оркестър и т. н. . . . Но като че ли най-велик е Чайковски в своите симфонии, от които последните — IV, V и VI — са написани особено вдъхновено и с истинско майсторство.

Независимо от голямото разнообразие в творчеството на Чайковски, най-характерно за него е дълбоката съдържателност на творбите. От какъвто вид и да е комозицията, било малка клавирна пиеса из „Детския албум" или „Годишните времена", било голямо симфонично произведение — то всякога е дълбоко съдържателно и необикновено изразително. За Чайковски музиката не е само майсторско свързване на тонове, а средство за изразяване на мисли и настроения, и то с максимум простота и изразителност. Той е богат мелодик — мелодиите му са прости, красиви и изразителни, често с влияние от руски народни песни или романси. Повече от произведенията му са образец на умение „да се достигне единство от блестяща художествена форма и долбоко съдържание, да се съчетае най-високо майсторство с простота и достъпност" (Жданов). В симфониите си Чайковски

влага общи проблеми на човешкия живот — жажда за светло щастие, творчески устреми и желания, грозни прегради по пътя към щастието, борба с тия прегради и с тая пречеща сила. Борби, надежди, страдания. . . Глъбина и сила на преживяванията, които са близки за много хора, и които са въплотени с средства достъпни за тоя широк кръг хора — ето реалистичното в симфониите на Чайковски. Един не сухо-академичен, а жизнен, разтърсващ хората симфонизъм. Такъв симфонизъм на реални жизнени конфликти не може да не намери съчувствен отклик и живо удобрение у съвременното общество. В симфониите на Чайковски откриваме и нещо „бетовенско", но не в смисъл на зависимост или подражание, а в смисъл на драматична мощ, образна сила, и грандиозност на симфоничната концепция. Композиционните му похвати имат силно влияние на запада — той прилага западната композиционна техника — едно съчетание на руско съдържание и западни форми.

Четвъртата симфония е била завършена през 1877 г. в Италия и месец и половина след завършването й е била изпълнена за пръв път в Москва, без присъствието на автора. „В тая симфония няма нито един ред, който да не съм почувствувал и да не е отглас от искрените трепети на душата" — казва Чайковски за четвъртата си симфония.

Предаваме тълкуването, което дава самият Чайковски за тази симфония в едно свое писмо до Надежда Филаретовна фон Мек, възторжена меценатка на композитора.

„ . . . В симфонията програма има, т. е., има възможност да се обясни с думи онова, що съм се опитал да изразя в нея. Разбира се, аз мога да направя това само в общи черти. Интродукцията е зърното на цялата симфония, безусловно — главната мисъл. Това е съдбовната сила, която пречи на порива за щастие, която ревниво дебне, щото благополучието и спокойствието да не бъдат пълни

и безоблачни, която като Демоклиев меч виси над главите и неотклонно и постоянно трови душата. Тя е непобедима и никога не ще я надвиеш. Остава да се примириш и безплодно да тъгуваш. Нерадостното и безнадеждно чувство става все по-силно и по-палещо. Не е ли по-добре да се отвърсвеш от действителността и да потънеш в блянове. — О, радост! Сладкия и нежен блян се явява. Някакъв благодатен човешки образ се понася и мами някъде. Колко е хубаво! Колко далеко звучи вече натрапливата първа тема — алегро. И мечтите постепенно завладяват душата напълно. Всичко мрачно и нерадостно е забравено. Ето, ето щастието! Но не! Това са били само мечти и съдбата отново се пробужда из тях. И така — целия живот е непрекъснато редуване от тежка действителност и съновидения и мечти за щастие. Пристанище няма. Плувай по това море, докато не те обхване и не те завлече в дълбините си. Ето — това е приблизително програмата на първа част.

Втората част изразява друга фаза на тъгата. Това е меланхоличното чувство, което се явява надвечер, когато останеш сам уморен от работа и вземеш книга, но тя пада от ръцете ти. Явяват се цял ред спомени. А тъжно е, че толкова много е било, че е минало, и приятно става да се припомни младостта. И скърбиш за миналото, но липсва желание да се започне живота от ново. Животът изморява. Приятно е да отдъхнеш и погледнеш в миналото. Припомняш си много неща. Имало е радостни минути, когато младата кръв е кипяла и животът е задоволявал. Имало е и тежки минути, незаменими загуби. Всичко това е някъде далеко. И тъжно и някак сладко е да се потопиш в миналото.

Третата част не изразява определени усещания. Това са капризни арабски, неуловими образи, които се явяват във въображението, когато изпиеш малко вино и изпитваш първата фаза на опиянението. На душата е не весело, но не и тъжно. Не

мислиш за нищо, даваш воля на въображението и то, кой знай защо, се е впуснало да рисува странни картини. . . Всред тях изведнаж виждаш картина на пийнал селянин и улична песен. . . След това, някъде далече минава военна процесия. . . Това са съвсем несвързани образи, които се появяват в главата, когато заспиваш. Те нямат нищо общо с действителността: те са странни, диви и несвързани. . .

Четвърта част. Ако ти сам в себе си не намираш мотиви за радост, погледни другите. Иди сред народа. Виж как той умее да се весели, отдавайки се напълно на радостните чувства. Едва си успял да забравиш себе си и да се увлечеш в зрелището на чуждите радости, и неумолимата съдба се явява пак и напомня за себе си. Но другите даже не са се обърнали, не са те погледнали, не са и забелязали, че ти си самотен и печален. О, как са весели те! Колко са щастливи, защото в тях всички чувства са непосредствени и прости. Упрекни себе си, и не казвай, че всичко на света е тъжно. Има прости, но силни радости. Весели се с чуждото веселие, Да се живее все пак може...

Ето всичко, което мога да Ви разясня за симфонията. Разбира се то е неясно и непълно. Но свойството на инструменталната музика е именно това, че тя не се поддава на подробен анализ. „Където свършват думите, там започва музиката", както е отбелязъл Хайне . . ." (Чайковски).

К. Н. И. К.

СЕЗОН 1949 — 1950 ГОД.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

К. Н. И. К.

СЕЗОН 1949 — 1950 ГОД.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

Диг. Пиуит - водач
с Сим. Хорунов

Сряда 11. I. т. г. 1950 г. 19 часа

ЗАЛА

„КУЛТУРА“

V СИМФОНИЧЕН

КОНЦЕРТ

Диригент
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

Солист
ВАСИЛ ЧЕРНАЕВ

Концертмайстор
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

Ф. КУТЕВ — „Герман" — симфонична поема

ХАЧАТУРЯН — Концерт за цигулка и оркестър

Allegro con fermezzo
Andante sostenuto
Allegro vivace

солист: ВАСИЛ ЧЕРНАЕВ

П. ЧАЙКОВСКИ — IV Симфония

Andante sostenuto. Moderato con anima
Andantino in modo di canzona
Allegro
Allegro con fuoco.

ФИЛИП КУТЕВ е роден в гр. Айтос през 1903 г., където завършва гимназия. Курса на Държавната музикална академия той преминава в тежки материални затруднения, но в 1929 год. след успешен изпит бива назначен за военен капелмайстор в Бургас. Тук той извън служебната си дейност основава симфоничен оркестър и го ръководи в продължение на 5 години. Сега Филип Кутев е началник на музикалния отдел в сектора за културна дейност сред войската.

Като композитор той принадлежи към онова направление в българската музика, което изгражда своя стил, опирайки се здраво на народните песенни традиции. Кутев чувствува песенната стихия на типично народностната звучност така дълбоко, че взетите готови теми разширени и обогатени, насища с характерната за него емоционална звучност и колорит. Творческият път на Кутев върви по една стилова линия на постепенно вглъбяване на народностното в своето творчество. В него няма раздвоение между изразните композиционни средства, т. е. между техническите средства на едно изказване и оная трайна емоционална същност, каквато представлява музикалното мислене на един народ. У него няма нищо присадено заучено от вън. С тия средства с които разполага, (а те никак не са ограничени), той постига едно кръвно единство между съдържание и форма. Изкуството на Кутев е истински народностно Още в първите си работи той се стреми да не изпадне в ориентализъм, нито да подчини мелодико-ритмичната същност на нашата песен на европейската композиционна техника.

Кутев пише както симфонична така и вокална музика. Силата на неговия композиторски талант

се проявява особено ярко в бавните пасторални части. Ако в първите си симфонични работи той все още търси своя път и ако понякога достига до една мощност, може би малко несвойствена за неговата емоционална природа, то в последните си работи („Сакарска сюита", „Герман", „Пасторала"), той вече намира истинската звучност.

Филип Кутев е предимно лирик, поет на интимните (не сантименталните разбира се) чувства на нашия народ и природа. От друга страна танцовата стъпка, взета не в нейния бездушен хореографски смисъл, а в атмосферата на празничното веселие и свежест на българските народни обичаи, е втория характерен и съществен дял от творчеството на Филип Кутев.

Написал е много хорови песни, песни за солисти и оркестър с мотиви взети от Тракия, северозападна България и Родопа, баладата „Клепалото бие" по текст от Вазов за хор, солисти и оркестър, и „Лазарска сюита", в която той по един най-непосредствен начин рисува народното веселие при обряда „Лазаруване".

Към симфоничните му работи спадат: „Скерцото" написано през 1928 г. и наградено, „Българската рапсодия", изпълнявана както от наши оркестри, така и от оркестрите на Виенската филхармония, радио Париж, Бреслау и Будапеща. Симфоничната поема „Герман" (обряд за дъжд) е написана през 1940 г. и поставена хореографно в Народната опера от покойната Мария Димова. Грешно е да се мисли, че музиката има тук някакъв мистичен характер. Кутев е чужд на всякаква мистика. И ако в творчеството му има елементи на съзерцание, то те са плод на един топъл лиризъм и на едно поетично виждане красотите на природата и на народния бит. „Герман" е една от най-

силните и красиви български композиции и е наситена с изключителен драматизъм и трагизъм.

В досегашното си творчество Кутев изграждаше своите произведения върху битова народна тематика. Той нямаше възможност да разшири сюжетно и идейно творчеството си. Сега вече пречки за един такъв развой няма. Новите му творби, каквато е кантатата „9 септември" по текст от Богомил Райнов, са идейно по-различни от другите му произведения. От тях лъха пълнокръвен социалистически реализъм.

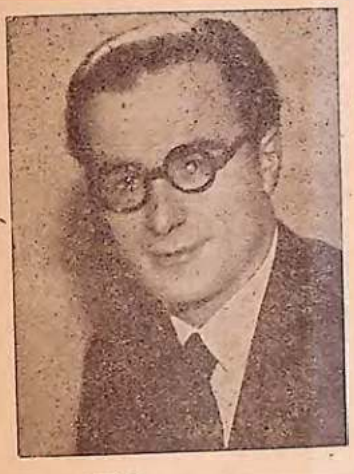

ВАСИЛ ЧЕРНАЕВ

е роден на 27.IX. 1912 г. в София. Син на музикант, от ранна възраст проявява изключителни музикални дарби. На 7 години започва да учи цигулка при Иосиф Силаба, и в музикалната академия — при проф. Никола Абаджиев. Още като ученик изпъква като особено дарование и се проявява в редица самостоятелни концерти. В 1932 г. завършва музикалната академия. Седем години чака, докато му бъде дадена стипендия, голяма заслуга за изследуването на която има покойният проф. Асен Златаров, единствен покровител на младия Чернаев. В 1938 г. Чернаев заминава за Берлин, където в 1940 год. завършва Висшата академия за музика при професорите Георг Куленкампф и Густав Ха-

веман, след което се отдава на концертна дейност, като концертира в Германия, Австрия, Белгия, Холандия, Франция и Люксенбург. Като горещ почитател на идеите на покойния си голям приятел Асен Златаров той не стои безчуствен към тяхното потъпкване и унищожение от страна на национал-социализма. За това той бива изпратен в концентрационния лагер Дахау, където изживява цялата последна година от войната, след което прекарва една година за възстановяване здравето си в Чехия и в 1947 година се завръща в родината си. Чернаев се числи в редовете на първите майстори на цигулката. Той е голям артист и виртуоз и разполага с извънредно голям репертуар, който включва почти всички класически, романтични и български автори.

ХАЧАТУРЯН — Концерт за цигулка.

Концертът за цигулка и оркестър от Хачатурян е писан през 1940 г. В много отношения той напомня написания през 1937 г. концерт за пиано и оркестър, но се отличава от него с по-голяма задълбоченост, майсторска разработка и завършеност. Цигулковият концерт се оценява много високо, както от естетична гледна точка, така и от виртуозна. Може с увереност да се твърди, че този концерт на Хачатурян се нарежда наравно с най-значителните произведения от този жанр. За това свидетелствуват многобройните негови изпълнения в Съветския съюз и чужбина. Доказателство за ценността на концерта е и награждаването му със Сталиновата премия за 1941 г.

Концертът за цигулка и оркестър от Хачатурян е творба, в която се преплитат различни чувства и настроения: нежна лирика, трепетно безпокойство и др. От всеки такт личи кипежът на живота. Тази музика навява множество представи: слънчеви градини и поля, белоснежни върхове, синьо небе, буйни южни танци и пр.

Цигулковият концерт е изграден на традиционното редуване на трите части: бърза, бавна и отново бърза. Темите са хубави, с богата мелодичност, придаваща им особено своеобразие. Те са разнообразни и изискани, като при това са украсени с орнаментиката на арменската народна песен.

Това произведение представлява едно увлекателно съревнование между солиста и оркестъра, съревнование, обаче, в което господствува солистът. Оркестърът, в сравнение с концерта за пиано, тук заема по-скромно място. Но и тук композиторът, както навсякъде е находчив и неговата оркестрова палитра притежава обичайното богатство и яркост на звукови багри. Солиращата партия е наситена с ритмите на народните танци, което й придава особена красота и грациозност. Хачатурян е използвал прекрасно богатствата на цигулковата техника. Той дава възможност на изпълнителя да покаже красотата и певучността на своя тон в широките кантилени и виртуозността си в блестящите пасажи. Във всичко и навсякъде господствува мелодията. Даже и там композиторът се потапя в стихията на чистата виртуозност. Той се стреми към мелодично наситени пасажи — всякога изразителни и одухотворени.

Концертът започва с кратко встъпление — властно и призивно. В tutti-то на оркестъра неочаквано нахлува солиращата цигулка. С първите тактове тя приковава към себе си вниманието с неукротимата си енергия и ритмично импулсивно движение. Главната тема, танцова по характер, е изискана и е пълна с изящност и грация. Втората тема е широка и певуча, спокойна по движение. В нея има нежност и мъка и се чувствува упоение и съзерцание. Подчертаната контрастност на двете теми дава на композитора голяма възможност за развитие. Разработката завършва с една прекрасна и виртуозна каденца. Темите на концерта се превръщат в брилянтни пасажи, които ефектно въвеждат в репризата.

Втората част — andante — подобно на бавната част на концерта за пиано, принадлежи към най-хубавите страници на Хачатуряновата лирика. Ако в бавната част на концерта за пиано господствува философската съзерцателност, то тук във втората част на този концерт има повече огън и увлечение. Темите на andante-то се отличават по своята красота даже и от другите теми на този концерт. Това се отнася и за първата тема — пълна с чувствено очарование и за втората — страстна и малко сурова. Бавната част може да се оприличи на едно живописно ноктюрно, една романтична песен, разливаща се в нощна тишина

В това спокойствие неочаквано се втурва бурното начало на третата част. Блестящият финал е картина на празнично веселие, залята от слънчева светлина. Тук има изобилие на звукови краски и очудващо разнообразие от танцови ритми. Във финала е обрисувана живо и увлекателно силата на великолепните кавказки танци. Финалът е органически свързан с цялото развитие на концерта и по такъва начин се явява като естествен завършек на произведението.

Цигулковият концерт на Хачатурян е пълен с поетично обаяние и жизнена мощ. Този концерт е едно от значителните произведения на съветското музикално изкуство.

П. И. ЧАЙКОВСКИ е роден в 1840 г. във Ветска губерния, където баща му — инженер — е бил директор на завод, а умира в 1893 год. от холера в Петербург. Семейството му отначало живее на село а после в Москва и Петербург. Той проявява отрано голяма музикална дарба, но завършва правни науки и става чиновник. Едва 22 годишен той за-

почва системно да учи музика, напуска службата и постъпва в Петербургската консерватория, която завършва в 1865 г. с награда за своята изпитна композиция — химн „На радостта“ (Шилер). Става преподавател в Московската консерватория и поема пътя, посветен изцяло на музикално творчество. Пътува доста в чужбина, дирижира в много градове, печели все повече внимание и отличия на запад, получава докторска титла от Кембриджския университет. Всред богатото му творчество особено забележителни са оперите му „Евгений Онегин“ и „Дама пика“, а също и оп. „Черевички“, която ще бъде представена скоро в Софийската опера, „Тържествена увертюра 1812 г.“, „Италианско каприччио“, симфонична поема „Ромео и Жулиета“, балетите „Орехотрошачката“, „Лебедово езеро“, „Серенада“ за струнен оркестър, концерти за пиано, един за цигулка, Рококо — вариации за чело с оркестър и т. н. . . . Но като че ли най-велик е Чайковски в своите симфонии, от които последните — IV, V и VI — са написани особено вдъхновено и с истинско майсторство.

Независимо от голямото разнообразие в творчеството на Чайковски, най-характерно за него е дълбоката съдържателност на творбите. От какъвто вид и да е комозицията, било малка клавирна пиеса из „Детския албум“ или „Годишните времена“, било голямо симфонично произведение — то всякога е дълбоко съдържателно и необикновено изразително. За Чайковски музиката не е само майсторско свързване на тонове, а средство за изразяване на мисли и настроения, и то с максимум простота и изразителност. Той е богат мелодик — мелодиите му са прости, красиви и изразителни, често с влияние от руски народни песни или романси. Повече от произведенията му са образец на умение „да се достигне единство от блестяща художествена форма и долбоко съдържание, да се съчетае най-високо майсторство с простота и достъпност“ (Жданов). В симфониите си Чайковски

влага общи проблеми на човешкия живот — жажда за светло щастие, творчески устреми и желания, грозни прегради по пътя към щастието, борба с тия прегради и с тая пречеща сила. Борби, надежди, страдания. . . Глъбина и сила на преживяванията, които са близки за много хора, и които са въплотени с средства достъпни за тоя широк кръг хора — ето реалистичното в симфониите на Чайковски. Един не сухо-академичен, а жизнен, разтърсващ хората симфонизъм. Такъв симфонизъм на реални жизнени конфликти не може да не намери съчувствен отклик и живо удобрение у съвременното общество. В симфониите на Чайковски откриваме и нещо „бетовенско". но не в смисъл на зависимост или подражание, а в смисъл на драматична мощ, образна сила, и грандиозност на симфоничната концепция. Композиционните му похвати имат силно влияние на запада—той прилага западната композиционна техника — едно съчетание на руско съдържание и западни форми.

Четвъртата симфония е била завършена през 1877 г. в Италия и месец и половина след завършването й е била изпълнена за пръв път в Москва, без присъствието на автора. „В тая симфония няма нито един ред, който да не съм почувствувал и да не е отглас от искрените трепети на душата" — казва Чайковски за четвъртата си симфония.

Предаваме тълкуването, което дава самият Чайковски за тази симфония в едно свое писмо до Надежда Филаретовна фон Мек, възторжена меценатка на композитора.

„ . . . В симфонията програма има, т. е., има възможност да се обясни с думи онова, що съм се опитал да изразя в нея. Разбира се, аз мога да направя това само в общи черти. Интродукцията е зърното на цялата симфония, безусловно — главната мисъл. Това е съдбовната сила, която пречи на порива за щастие, която ревниво дебне, щото благополучието и спокойствието да не бъдат пълни

и безоблачни, която като Демоклиев меч виси над главите и неотклонно и постоянно трови душата. Тя е непобедима и никога не ще я надвиеш. Остава да се примириш и безплодно да тъгуваш. Нерадостното и безнадеждно чувство става все по-силно и по-палещо. Не е ли по-добре да се отвървеш от действителността и да потънеш в блянове. — О, радост! Сладкия и нежен блян се явява. Някакъв благодатен човешки образ се понася и мами някъде. Колко е хубаво! Колко далеко звучи вече натрапливата първа тема — алегро. И мечтите постепенно завладяват душата напълно. Всичко мрачно и нерадостно е забравено. Ето, ето щастието! Но не! Това са били само мечти и съзнанието отново се пробужда из тях. И така — целия живот е непрекъснато редуване от тежка действителност и съновидения и мечти за щастие. Пристанище няма. Плувай по това море, докато не те обхване и не те завлече в дълбините си. Ето — това е приблизително програмата на първа част.

Втората част изразява друга фаза на тъгата. Това е меланхоличното чувство, което се явява надвечер, когато останеш сам уморен от работа и вземеш книга, но тя пада от ръцете ти. Явяват се цял ред спомени. А тъжно е, че толкова много е било, че е минало, и приятно става да се припомни младостта. И скърбиш за миналото, но липсва желание да се започне живота от ново. Животът изморява. Приятно е да отдъхнеш и погледнеш в миналото. Припомняш си много неща. Имало е радостни минути, когато младата кръв е кипяла и животът е задоволявал. Имало е и тежки минути, незаменими загуби. Всичко това е някъде далеко. И тъжно и някак сладко е да се потопиш в миналото.

Третата част не изразява определени усещания. Това са капризни арабски, неуловими образи, които се явяват във въображението, когато изпиеш малко вино и изпитваш първата фаза на опиянението. На душата е не весело, но не и тъжно. Не

мислиш за нищо, даваш воля на въображението и то, кой знай защо, се е впуснало да рисува странни картини. . . Всред тях изведнаж виждаш картина на пийнал селянин и улична песен. . . След това, някъде далече минава военна процесия. . . Това са съвсем несвързани образи, които се появяват в главата, когато заспиваш. Те нямат нищо общо с действителността: те са странни, диви и несвързани. . .

Четвърта част. Ако ти сам в себе си не намираш мотиви за радост, погледни другите. Иди сред народа. Виж как той умее да се весели, отдавайки се напълно на радостните чувства. Едва си успял да забравиш себе си и да се увлечеш в зрелището на чуждите радости, и неумолимата съдба се явява пак и напомня за себе си. Но другите даже не са се обърнали, не са те погледнали, не са и забелязали, че ти си самотен и печален. О, как са весели те! Колко са щастливи, защото в тях всички чувства са непосредствени и прости. Упрекни себе си, и не казвай, че всичко на света е тъжно. Има прости, но силни радости. Весели се с чуждото веселие, Да се живее все пак може...

Ето всичко, което мога да Ви разясня за симфонията. Разбира се то е неясно и непълно. Но свойството на инструменталната музика е именно това, че тя не се поддава на подробен анализ. „Където свършват думите, там започва музиката", както е отбелязъл Хайне . . ." (Чайковски).

1/4

К. Н. И. К.

СЕЗОН 1949 — 1950 ГОД.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

РУСЕ

Събота 28. I. 1950 г. 19'30 часа

ЗАЛА

„КУЛТУРА"

Тулг. III тур. возал
с Сим. хомьмс.

VI СИМФОНИЧЕН

КОНЦЕРТ

Диригент
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

Солисти
КИРИЛ КРЪСТЕВ
АЛЕКСИ МИЛКОВСКИ
(от Народната опера — Русе)

Концертмайстор
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

ШУБЕРТ — Симфония № 8, H mol
(недовършена)
Allegro moderato
Andante con moto

ГЛИНКА — Ария из оп. „Иван Сусанин"

ЧАЙКОВСКИ — Ария на кн. Гремин из оп „Евгени Онегин"
изп. Алекси Милковски

ДОНИЦЕТИ — Ария из оп. „Дон Паскуале"

РУБИНЩАЙН — Ария из оп. „Демон"
изп. Кирил Кръстев

ПАУЗА

М. ГОЛЕМИНОВ — 6 Вариации върху една тема от Добри Христов

Р. ЩРАУС — „Дон Жуан", симф. поема

ФРАНЦ ШУБЕРТ, 1797—1828), е един от най-плодовитите композитори, за които говори историята на музиката. Неговото място е между приемниците на виенските класици. Музиката му, обаче по същност и форма търпи известно отклонение от въпросната школа. Творчеството му е непосредствено и се отличава с характеризираща хармония, простодушен вид и чиста съдържателност, която му гарантира обществено значение и трайност.

Огромна е заслугата на Шуберт за обособяване на художествената песен. Своите песни той противопоставя на характерната италианска ария, като в основата им поставя народната песен. Ето защо и поради това, че той се вдъхновява пряко от музикалните нужди на средата си, Шуберт считат за типичен народен компонист.

Неговия гений се проявява много рано и то стихийно. Шуберт е оставил над 1200 творби, между които 8 симфонии, над 600 песни, много камерни песни и увертюри.

Изпълняваната осма недовършена симфония се ползува с най-голяма популярност. Тя е открита много след смъртта на Шуберт, причината на което е голямата му скромност. На 8-та му симфония липсват последните две части, затова е известна като „Недовършена".

Недовършената симфония се налага на слушателя със своята класическа разработка, ритмическа живост, и прекрасна лирическа напевност.

Пълна и разновидна хармония, съчетана с ясна мелодика и релефно изтъкната динамика открива характерния звуков цвят на инструментите и увлича слушателя до последните замиращи акорди на втората част.

АЛ. МИЛКОВСКИ произхожда от музикално семейство. Завършва гимназия в София. През 1946 г. постъпва в хора на операта в София, където по-късно става артист. Ал. Милковски е ученик на народния артист Михаил Попов. Сега той е първи бас на Русенската народна опера.

КИРИЛ КРЪСТЕВ е роден в гр. Петрич през 1920 г. Музикалното си образование е получил в София при проф. Ив. Попов. Успоредно с това е бил във военния представителен ансамбъл. Сега К. Кръстев е първи баритон на Русенската народна опера.

МАРИН ГОЛЕМИНОВ

Марин Големинов е роден в Кюстендил през 1908 год. Първите си уроци по цигулка и виола взема от баща си и рано се увлича в камерна музика. През ваканцията той идва в София за да взема уроци по хармония от проф. Н. Атанасов. След свършване на гимназия, постъпва в Музикалната Академия в София със специалност цигулка при Т. Торчанов, а после заминава в чужбина, където от 1931 до 1934 година следва във висшето музикално училище в Париж—Школа Канторум — композиция и диригентство. Там изучава контрапункт при Пол льо Флем, композиция при Венсан д'Енди и Бертлен и диригентство при Лабе. В същото време посещава лекциите по философия и естетика в Сорбоната. Абсолвира с златен диплом по композиция и диригентство. Работата, с която той завършва Школа Канторум е 1-вия струнен квартет: втория си струнен квартет той написва след завръщането си от Париж. Все по това време той пише и духов квинтет, изпълнен за първи път в Букурещ. Освен това Големинов постъпва и в квартета „Аврамов", с когото концертира в София и провинцията. По негова инициатива се основава камерен оркестър при Радио София, който той

дълго време дирижира. През 1938—39 год. специализира в Мюнхен композиция при Йозе Хаас и диригентство при д-р Кнапе.

По настоящем Марин Големинов е професор по композиция и оркестрация в Държавната Музикална Академия и диригент на Академическия симфоничен оркестър.

Творчеството на Големинов обхваща следните по-значителни работи: духов квинтет, три струнни квартета, третият от които е наречен „старобългарски", понеже е построен върху един старобългарски мотив, взет от сборника на руския етнограф и композитор Компанейски. Много често Големинов използва готовите български и македонски народни песни, а понякога прибягва и към старобългарски мотиви, както, например в първия танц от „Нестинарка" или в старобългарския квартет. Написал е песни със съпровод на оркестър и хорови песни. За хоровата песен „Луд гидия" получава първа премия от I Белградско певческо дружество. Върху поемата на Разцветников „Селска песен" той пише музика за бас с камерен оркестър. Оркестровото му творчество обхваща концертната увертюра „Горянки", танцовата драма „Нестинарка", поставена за първи път в Народната опера от покойната Мария Димова и изпълнявана в чужбина, вариациите върху „Планино, Пирин планино" (от Добри Христов), които получават първа премия от Академията на науките и изкуствата за 43-та година. Те са написани в памет на покойния народен композитор. Марин Големинов, като един от нашите най-образовани — с обширна научна подготовка музиканти, участвува активно в цялостния музикален живот у нас. Плод на неговия научен интерес са множеството музикални статии и студии, печатани в музикални и културни списания, както и ценния труд „Към извора на българското звукотворчество". Марин Големинов е автор и на един нов, необходим за нашата музикална действителност труд „Инструментознание".

РИХАРД ЩРАУС, един от най-видните съвременни компонисти, е роден в Мюнхен през 1864 г. в музикантско семейство. Едва двадесетгодишен той е диригент в Мюнхенската опера, а по-късно в Ваймар, пак в Мюнхен и Берлин. От 1924 г. Рихард Щраус има постоянното си местожителство във Виена, отдето като диригент на операта обикаля всички европейски центрове и придобива голяма известност в континента.

Започнал като епигон на предшествениците си, той скоро се отклонява рязко и следвайки Лист, като програмен симфоник, но със собствени изразни средства, усвоил и открил нови акордови комбинации, той постига така характерния за него стил. Вън от това творчеството му се отличава с резки контрасти, къси теми, внезапни модулации, особена полифония и звучност в оркестъра.

Автор на няколко опери, поеми и други симфонични творби, които той е поставил с всички големи симфонични оркестри в Европа, Рихард Щраус придобива световна известност и е един от най-изпълняваните световни композитори.

Рихард Щраус почина през 1949 г. в дълбока старост във Виена.

Симфоничната поема „Дон Жуан" е една от най-хубавите композиции на Щраус. Тя е построена в свободна сонатна форма, в която личат елементи и на рондо форма. Сюжета се отличава в същността си от аналогичните на Байрон и Моцарт. Тук не става въпрос за някакъв любовен герой, а намира олицетворение героичното и мъжественото в човека, около което се преплитат най-разнообразни нюанси за да прозвучи победата му в една нова празднична тема.

Dr. [illegible] & Dr. [illegible]

1950 г.

20. II. – 19 ч. понеделник

СЕЗОН 1949-1950 г.

23. II. – 19 ч. четвъртък

ЗАЛА

„КУЛТУРА"

I кат. III пущ. - водач
с Сим. Хашъмов.

VI РЕДОВЕН

СИМФОНИЧЕН

КОНЦЕРТ

Диригент:
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

Гост-солист:
ЕВА БАНДРОВСКА-ТУРСКА

Концертмайстор:
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

РЕСПИГИ — Антични арии и танци
Ballet
Gagliarda
Villanella
Passo mezo e mascherada

Д. НЕНОВ — Гротеска и танц
ГЛИЕР — Концерт за колоратурно сопрано и оркестър
Andante
Allegro

Солист:
Ева Бандровска-Турска

ПАУЗА

ДВОРЖАК — IV Симфония
Allegro con brio
Adagio
Allegretto grazioso
Allegro ma non troppo

ЕВА БАНДРОВСКА-ТУРСКА

Тя е най-известната певица на братска Полша. Нейната артистична кариера е тясно свързана с възхода на музикалната култура в Полша. Най-изтъкнатите полски композитори са посветили най-хубавите си песни и вокални творби на нейния прекрасен глас и изключителни музикални качества. Благодарение на своите дарби Ева Бандровска-Турска още в първите години на певческата си кариера става известна и една от най-търсените артистки на оперната сцена и концертни естради в целия свят. С изключение на Испания и Турция, Ева Бандровска е посетила почти всички европейски столици, както и Америка.

„В 1936 година за пръв път бях поканена на гостуване в Съветския съюз. Дори и сега, струва ми се, че не мога да опиша вълнението, което изпитах тогава. Да видя Москва, това беше моята мечта от детинство. Първия си концерт дадох там. После бях ангажирана за още 40 концерта. Това ми даде възможност да опозная и обикна още повече тая велика страна. Пях в Болшой театър и в най-големите оперни театри на Ленинград, Одеса, Киев".

През 1947 година Ева Бандровска-Турска е посетила за втори път Съветския съюз. Само в Москва тя е имала 38 концерта с 25 нови програми.

Изпълнявания вокален концерт е композиция на известния композитор Глиер. Следвайки традициите на руската музикална класика, Глиер поема пътя на симфонизация на соловия концерт. Високото майсторство на композитора ясно личи в колоритното богатство и яркост на оркестрацията, завършеността на формите, в хармоническото единство на художествения замисъл и неговото осъществяване. Особено интересна е линията на солиращия глас. Пищна орнаментика, трели и пасажи, кантиленна плавност и остро стакато — всичко това е подчинено на единствения принцип: емоционалното разгръщане на музикалния образ. Емоционалният диапозон на концерта се простира от елегически-съзерцателно настроение на първата част до радостния валсообразен финал.

Концертът за колоратурно сопрано и оркестър от Глиер бе изпълнен у нас за първи път от народната артиска на РСФСР и солистка на Всесъюзния Радио-комитет Надежда Казанцева.

ДВОРЖАК — IV симфония

През лятото на 1889 година Дворжак написал втория си клавирен квартет и веднага след неговото завършване се заел за работа над новата си симфония, която завършил в началото на ноември същата година и я нарекъл „Четвърта симфония". (Фактически това е осмата симфония на Дворжак, ако се броят и първите четири симфонии, писани в първия период на творчеството на композитора, но не носещи номер. Едва петата си симфония в ре мажор Дворжак означил като симфония № 1).

Както втората, ре-миньорна симфония на Дворжак често бива наричана „трагическа" (а в някои концерти на Пражката филхармония тя, вероятно по аналогия със симфонията на Чайковски, била наименована „Патетична"), така и четвъртата симфония, изпълнена за първи път в Прага през 1890 година, по някога отнасят към числото на „героическите" (като се има предвид традицията, оставена от третата Бетовенова симфония), благодарение, до известна степен, на маршовия подстъп в първата част и отгласите от хуситски химн в втората, бавна част, началото на която твърде много прилича на третата пиеса от цикъла „Поетически картини" назована от Дворжак „В стария замък". В третата част-скерцо, — господствуват танцовите ритми, като в средата се появява лявучна тема, заимствувана от една ария из „Упрямвцев", която получава бурно развитие в края на частта. Финалът на симфонията е написан в твърде своеобразна форма и по своето съдържание е всецяло близък до картината на всенароден празник. Започва с тържествени встъпителни фанфари, след които следват големи вариации върху темата от встъплението към първата част. (Подобни похвати, наречени реминисценции, т. е. напомняния, се често срещат у Дворжак). Вариациите следват и след изложението на втората тема, подчинявайки се на принципа за динамическото нарастване, завършват с мощен подем.

1950 г.

11. III. – 19 ч. СЕЗОН 1949–1950 г. 12. III. – 19 ч.
събота неделя

ЗАЛА
„КУЛТУРА"

I дир. III изп. водач
с Сим. Хаджиев.

VII РЕДОВЕН
БЕТОВЕНОВ

КОНЦЕРТ

Гост-диригент:
КАРЕЛ АНЧЕРЛ
(гл. диригент на Пражкия радио оркестър)

Солист:
ВИКТОРИЯ ШВИХЛИКОВА
чехска пианистка

Концертмайстор:
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

„Кориолан" — Увертюра

IV концерт за пияно

Allegro moderato
Andante con moto
Rondo

Солист:

Виктория Швихликова

ПАУЗА

V Симфония

Allegro con brio
Andante con moto
Allegro
Allegro

25(11) 8/14

1950г.

10. IV. – 19'30 ч. СЕЗОН 1949-1950 г. 12. IV. – 19'30 ч.
понеделник сряда

ЗАЛА
„КУЛТУРА"

I цик. III душ. водач
с Сим. Хаджиев

VIII РЕДОВЕН
СИМФОНИЧЕН

КОНЦЕРТ

Диригент:
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

Солист:
Проф. ЛЕОН СУРУЖОН

Концертмайстор:
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

ПРОГРАМА

В. СТОЯНОВ — **Бай Ганю**, симфонична сюита
Бай Ганю пътува
Бай Ганю в Виена
Бай Ганю в банята
Пак в село

БРАМС — **Концерт за цигулка**
Allegro non troppo
Adajio
Allegro giocoso ma non troppo vivace

Солист:
Леон Суружон

ПАУЗА

ДВОРЖАК — **V Симфония „Из новия свят"**
Adajio. Allegro molto
Largo
Scherzo. Molto vivace
Allegro con fuoco

Бай Ганю.

Веселин Стоянов е роден в Коларовград, където завършва гимназия. Висшето си образование получава в музикалната академия в София, а по-късно специализира композиция във Виена. Завръщайки се в България получава катедрата по композиция в Софийската музикална академия. На русенската публика е познат от изпълнената през този сезон негова композиция „Кървава песен."

Симфоничната сюита — гротеска „Бай Ганю" е написана програмно върху сюжети от знаменитото едноименно произведение на Алеко Константинов. В тази композиция авторът рисува със своя свеж музикален език 4 епизода от приключенията на своя герой.

Бай Ганю пътува. Върху ритъма на пътуващия влак изпъква образа на Бай Ганю, който отива във Виена. Постепенно се развиват известните на всички приключения. Едно ритенуто в края на частта спира запъхтяния влак и Бай Ганю слиза на Виенската гара.

Бай Ганю във Виена. Втория епизод носи подзаглавието „едно пикантно приключение" и рисува едно любовно увлечение на Бай Ганю. Тук неговия образ е очертан от една тромава ръченица, а очудената виенчанка — с намеци за един виенски валс в обоя.

Бай Ганю в банята. Тук композиционната техника на автора блесва и разкрива оркестровото му майсторство. Из пищната оркестрация излизат веселите приключения в банята.

Бай Ганю в село. Тук автора се отклонява от литературния оригинал, напуска гротескния стил и с широки мелодични линии, разгънати в щрайха и духовите инструменти, с епичен характер, рисува здравите и прекрасни характерни черти на българина, които най-добре се проявяват в собствената му родина.

„Бай Ганю" е изпълнявана с голям успех у нас и в почти всички славянски страни.

Иоханес Брамс (1833—1897)

Големият немски композитор е роден в Хамбург през 1833 г. в семейството на оркестров музикант (контрабасист). Отначало учи пиано при баща си. Принуден още от малък да помага за издръжката на семейството, Брамс нямал възможност да се занимава теоритически с музика. И въпреки това той аранжирва за нуждите на градския оркестър най-различни пиеси, а вечерно време свирил като пианист из пивниците на пристанището. Още от малък, обаче, той композира и упорито се занимавал с пиано, в която област достига забележителни резултати. С теория на музиката се занимавал най-напред с баща си, а впоследствие учи при Едуард Марксен. Двадесет годишен той предприема концертно турне с унгарския цигулар Ремани, през време на което се запознава с Лист, прочутия цигулар Йоахим, който пък го препоръчва на Шуман. Последният помества в своя ежеседмичник статия за младия музикант, приветствувайки Брамс като голям самобитен талант и достоен приемник на Бетовен. Освен това Шуман го въвежда в издателските лайпцигски кръгове и с това съдействува за появяването на първите съчинения на Брамс. Освен това, той го насочва към работа със старите майстори-композитори. Брамс се отдава най-ревностно на работа, като особено внимателно е изучавал Бах, когото се стремил да популяризира най-вече. Брамс станал известен и утвърден майстор. Неговото творчество бързо му спечелва слава и му обезпечава по-добър живот. След трагичния край на Шуман (който завърши живота си след едно умопомрачение) Брамс дълго време останал интимен приятел на семейството на Клара Шуман. В своята втора родина — Виена, гдето временно ръководел оркестъра на „Обществс на приятелите на музиката" той завършил живота си в 1897 година. Погребението му се извършва с небивала тържественост. Всички параходи в пристанището на родния му гр. Хамбург издигнали знамена на печал. Творчеството на Брамс обхваща еднакво инструментална и вокална музика. Из инструменталното творчество особено изпъкват четири симфонии, вариации и др. за оркестър, 2 концерта за пиано, 1 за цигулка, 1 за цигулка и пиано с оркестър, 3 струнни и 3 клавирни квартета, 2 струнни квинтета и секстета, 4 клавирни триа и 3 сонати за цигулка, 2—за виолончело и 2—за пиано, както и вариации, рапсодии, интермеци, балади и др. за пиано. А от вокалното му творчество най-ценното е: Германски рек-

вием, някои солови и хорови творби с оркестър и хубавите песни със клавирен съпровод.

Произведенията на Брамс се изпълняват не само в Европа, но и отвъд океана. Той е получил много почетни титли и награди от различни страни и градове.

Концертът за цигулка и оркестър в РЕ мажор от Йоханес Брамс, писан през 1879 г. и посветен на големия цигулар Йоахим, близък приятел на Брамс е един от най-красивите и прочути цигулкови концерти.

Солистът проф. ***Леон Суружон*** е един от най-известните български виолин виртуози. Той е познат на русенската публика от миналия сезон когато като солист на оркестъра изпълни концерта за цигулка от Менделсон. Проф. Леон Суружон преди един месец се завърна от Букурещ, където с голям успех изпълнил Брамсовия концерт.

Антон Дворжак, (1841 — 1904). е учил в Прага където по-късно почва музикалната си кариера като виолист в операта. С неговия „Химн" за хор и оркестър той заинтересува музикалните среди в Прага. По-късно неговата популярност довежда държавната му степендия по музика. Така Дворжак оформява музикалните си познания и художествения си мироглед за да стане световно известен след издаването на толкова популярните „Славянски танци". През 1890 г. той вече има професорска катедра по композиция в Прага, а две години по-късно приема поканата на националната консерватория в Ню Йорк и става директор на последната. Там той се запознава с негърската музика чиято оригинална ритмика и мелодика обогатява фантазията му, разширява светогледа му и му дава възможност толкова непосредствено да говори с композиторските си творби.

Класикът на чехската музика, Дворжак е близък на бетовеновото звукотворчество, на художествения мироглед на Брамс и на програмното направление на Лист. Закърмен от майсторите на музикалната драматика, подобно на Бетовен, Дворжак остава майстор в областта на инструменталното творчество. Създал е 2 опери, 9 симфонии, 5 симфонични поеми, 5 увертюри, 10 струнни квартети, 2 клавирквартети, 4 клавирни триа, множество инструментални композиции и др.

Може би най-хубавата му творба обаче остава изпълняваната V симфония. Построена е с логическа простота, но затова от нея лъха пълна яснота. Наситена е с гениално

преплетени и редуващи се славянски, негърски и индиански народни мотиви. Така тя внушава сърдечност, простота и тематическа споеност. А с всичките си предимства завладява и неизменно слушателя възприема праздненството, носталгията, тържеството, народния бит.

Първата част е написана почти в класическа форма. След един прелюд — adagio, в който се чувствува търсенето на главната тема, последната прозвучава оформена в самото начало на allegro molto. В протежение на следващото развитие, тя става все по-блестяща, след което претърпява пълна разработка, като се явява израз на всевъзможни настроения. От нея се влиза в един характерен славянски танц, който пък ни въвежда във втората тема. Последната произхожда по конструкция от първата и затова установява жизнена връзка с нея. Така първата част прозвучава като едно безпротиворечиво цяло.

Ларгото започва с един хорал който непосредствено се влива в темата — една наситена с дълбока тъга негърска песен. В средата се преплитат две леки мелодии, които съставляват лирични отклонения. На края отново прозвучава първата тема с подчертано носталгичен характер.

В скерцото се чува известна разтегнатост в сравнение с интензивността на останалите части. То е построено изключително на неспокоен ритъм. Цялата част, с изключение вмъкнатия с по-спокойна мелодика славянски мотив, протича при трескава възбуда, а в края — кодата, се подчертава основната тема на първата част в фортефортисимо.

Четвъртата част започва с кратко въведение, което като звено с предната част усилва напрежението до степен, подходящо да прозвучи първата ѝ тържествена тема. От нея се влиза във втората, празнична, тема, която с тържественото си прозвучаване съставлява кулминационна точка в качеството на настроението. Постепенно първата тема се явява в различни нюанси: ту тържествен, ту трагично, ту нервно. А преди самия край започва едно извънредно красиво преплитане на теми, което безспорно указва на известна философска раздвоеност. Всички опити да се преодолее последната, остават напразни, поради сплитането на противоречиви настроения. Това е безсилието на една обикновена човешка душа, изправена в борба с силни вълнения, но заедно с това, тук е гения на необикновения човек да каже с музиката си това, което никога с думи не може да се каже.

Държ. Симф. Оркестър

27 8/14

26(12)

КОМИТЕТ ЗА НАУКА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА
Държавен симфоничен оркестър — Русе
19 април сряда 19·30 ч.
ЗАЛА
„КУЛТУРА“

I цик.
III пуит. воден
с Сим. Хаджиев.

СИМФОНИЧЕН
КОНЦЕРТ

Гост-диригент:
ВЛАДИ СИМЕОНОВ
диригент на Д. С. О, — Пловдив

Концертмайстор:
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

РУСЕ
1950 г.

ПРОГРАМА

1. Л. В. БЕТОВЕН — Симфония № 7

Поко состенуто — Виваче

Алегрето

Престо

Алегро кон брио

П А У З А

2. К. М. ВЕБЕР — „Вълшебния стрелец" — увертюра

3. П. СТАЙНОВ — „ТРАКИЙСКИ ТАНЦИ" — симф. сюита

Пайдушко хоро

Мечкарско хоро

Ръченица

4. П. И. ЧАЙКОВСКИ — Италианско капричио.

Държ. Симф. Оркестър

ВЛАДИ СИМЕОНОВ

Гост-диригента на Държавния симфоничен оркестър — гр. Русе е роден в Разград на 23. V. 1912 год. Завършил е Държавната музикална академия по цигулка при проф. Ханс Кох и проф. Саша Попов. От 1928 г. до 1936 г. е член на Академическия симфоничен оркестър, като първи цигулар, след което постъпва в бившия царски симфоничен оркестър, където служи непрекъснато до 1940 год. След това заминава за Рим и постъпва в Кралската музикална академия. Диригентство учи при световно известния диригент проф. Бернардино Молинари, а композиция при проф. Тантило.

От Рим, Симеонов заминава в Виена и специализира в Висшата държавна музикална академия диригентство при проф. Леополд Райхвайн. Две годишния курс по диригентство той завършва с пълно отличие. След завръщането си в България, той образува и ръководи оркестъра на „Младите сили", с който изнася редица успешни концерти. От 1945 год. той сформира Пловдивския държавен симфоничен оркестър, чиито първи диригент е и понастоящем.

През 1949 год. той гостува в братска Чехословакия, където изнесе с голям успех концерти в Прага, Братислава, Карлови Вари и два концерта с Моравската филхармония.

Чехската музикална критика се отзовава много възторжено за неговите способности като диригент „от изключителна класа".

ЛУДВИГ ВАН БЕТОВЕН (1770—1827 г.)

Лудвиг Ван Бетовен е най-големия творчески гений в областа на музиката. Неговото многообразно творчество обхваща всички области и форми на музикалното творчество: симфонии, увертюри, камерни творби, опери, концерти за цигулка и пиано.

Роден и живял в една бурна епоха — времето на френската революция от 1789 г. тоя буден революционен дух не е останал чужд на великите преобразования, които е предизвикала революцията в всички отрасли на живота. Сам поет и революционер в музиката си, той отразява духа на тази славна и героична епоха. Борбите на народите за свобода, братство и равенство живо и дълбоко вълнуват и тревожат неспокойния дух на Бетовен. Великите идеали на времето

са изисквали възторжени борци и служители. Бетовен е също между тях Чрез своята музика той е в първата редица на борците за правда и човечност. Убежденията му на краен демократ-републиканец напълно отговарят на тогавашното време. Изкуството му е въодушевляващо и героично. Навън в живота се рушеха прогнилите обществени форми на средновековието. Човечеството се бореше и градеше своето бъдеще. Изкуството трябва да отразява живота. Изкуството трябва да подклажда огъня в човешките гърди, казва сам Бетовен. И не само го казва, но го и изпълнява.

В своята музика Бетовен влага целата си душа и настроение, без да държи сметка дали тази музика трябва да се харесва, да бъде приятна, да не дразни, да забавлява и да развлича.

Бетовен чрез своята музика ни е разкрил не само царството на красотата, но и изкуството на духовната мощ: слял е с дълбокия вътрешен живот на борещия се човек — и с това е приобщил и доближил музиката близо до нас.

Пленен и увлечен в оркестъра и в неговото багрено звуково многообразие, познаващ израза, силата и цвета на отделните инструменти и техния богат език той с най-голяма любов е творил своите оркестрови творби — симфонии.

В симфониите на Бетовена ние намираме безкрайното разнообразие на настроение и чувства: безоблачен покой и натиск на борби и бури, най-дълбок патос и бодър хумор, трагизъм и безгрижно веселие. Въпреки неговата лична трагична съдба, в целото му творчество преобладаващия елемент е оптимизъма — вярата в доброто и човека. За този оптимизъм достатъчно говорят всичките му симфонии но най-ярко това е подчертано в петата и деветата му симфония,

И седмата симфония (ла мажор) наречена от Вагнер „Апотеоз на танца" е проникната от радост, хумор и щастие.

I част, след бавната интродукция, е бърза, весела и строго ритмична, в която са разработени два главни мотива. Всред радост, веселост и щастие внезапна болка помрачава бликащето опиянение и чрез ла-миньорния акорд в духачите навлизаме в втората част на симфонията. Отначало всичко изглежда празно, замъглено, изведнаж избликват сенки, приближават се към нас, гледат ни с очи, които са видели друг свят минават покрай нас и пак изчезват. Струва ти се като че гледаш в магическо огледало, сепнат от крайния ла-минорен акорд в духачите, III част е скерцо в великолепно прес-

то, което се разменя с бавен мотив в 3/4 такт. IV част финала в която блика радост, хумор и ентусиазъм, с който бързо и развълнувано завършва този дивен „апотез на танца"

КАРЛ МАРИЯ фон ВЕБЕР (1788—1826 г.)

Главното значение на Вебер като композитор-романтик се заключава в неговото оперно творчество и блескавата му и ефектна оркестровка. Макар, че неговите сонати за пиано по глъбината на чувството и артистично достоинство да са далеч от Бетовеновите сонати но те са такива виртуозни произведения на музиката та поставят автора им на завидно място в историята на музиката. Но чрез операта „Вълшебния стрелец" (в народен дух) „Оберон" и „Евриянта" (с романтично-фантастичен характер) той създава и утвърждава немската романтична опера. С операта „Вълшебния стрелец" е свързана мировата слава на Вебера и неговото право на безсмъртие. За сюжет на тази опера е използувано народното предание за „Черния ловец". Борбата между светлите и тъмните сили в природата и тяхното съдбовно влияние върху героите съставят драматичната същност на народната легенда. В „Вълшебния стрелец" е подчертано демократичната основа на новото оперно творчество. Дълбокото и плодотвотно влияние на народното творчество, общо достъпната мелодика, яркото обрисуване на действуващите лица и драматични положения, блестящето използуване на най-богатите възможности на оркестъра и умението да даде в увертюрата на операта основната идея на самата опера в симфоничното развитие на нейните главни музикални теми — това са основните достоинства на операта „Вълшебния стрелец". Увертюрата на „Вълшебния стрелец„ отдавна е надхвърлила значението си като въведение към операта и се изпълнява на концертния подиум.

ПЕТКО СТАЙНОВ

Музикалния живот в България през последните 30 години се развива под знака на едно ново творчество, напрежение и стремеж, носители на което са няколко, музикално културно по-напреднали и по-многостранно плодовити композитори, между които е и Петко Стайнов. Той закръгля в творчество индивидуалния си лик и по свой път се стреми да постигне свой личен художнишки стил в съгласие и съобразяване с формите на родната си музикална реч. Той

клони предимно към инструментална, симфонична и камерна музика, в големи композиционни творби, справяйки се с модерната композиционна техника на Запад, без да става пленник на някоя тамошна школа. Той влиза в числото на тези наши композитори, които градят едно ново изкуство — по-българско, по-съвременно. А това изкуство намира все по-добър прием, както в България, така и отвъд границите й.

Петко Стайнов е роден на 1 декември 1896 год. в Казанлък. От ранна възраст започва да учи музика: цигулка, флейта и пиано, чиито курсове свършва през 1915 год. По късно отива в странство и завършва консерваторията в Дрезден като ученик на прор. Мюнх (пиано) и Волф (теория и композиция). Оформил своя музикален мироглед, Стайнов се завръща в „България" и започва композиторската си дейност. Успял да долови характерното в българската народна музика, той създава незаменими творби, както в хоровата, така и в инструменталната музика.

След 9 септември той разгъва още повече своите творчески сили и създава крупните си произведения — двете симфонии в тематиката на които се третира героичното минало и настояще на българския народ и неговите борби за свобода. Понастоящем Петко Стайнов е член на Българската академия на науките и съветник по музикалните въпроси при К. Н. И. К.

Сюитата „Тракийски танци" написана през 1925 год. и премирана от Мин. на Нар. Просвещение се изнася с голям успех у нас и в чужбина. Състои се от три части: Пайдушко хоро, Мечкарско хоро и Ръченица. Майсторски изработени теми, вещо инструментирана, изпълнението на сюитата ни увлича в вихъра на българския танц. Едва ли друго произведение в родното изкуство е така верно докоснало истинския български дух, така силно затрогващо родната публика, както „Тракийски танци" на Петко Стайнов.

ПЕТЪР ИЛИЧ ЧАЙКОВСКИ

Чайковски е руския композитор, който като такъв именно, пръв постига световно признание, а и сега упражнява най-широко обаяние в отечеството си и в чужбина.

Роден в Вятска губерния през 1840 год., той първоначално по принуда учил право и едва 22 годишен му се отдава възможност да се посвети всецяло на музиката. Свръхмерно чувствителен и страхно плах, Чайковски мени преби-

ваването си в чужбина и Русия, като понякога дирижира в Берлин, Париж, Лондон и т. н. и въпреки това усилено твори. Забележителни са думите: „Честният художник не бива да скръсти ръце, под предлог, че му липсва настроение. Вдъхновението се явява, когато превърнеш неохотата си в труд". Той печели все повече внимание и отличия в странство, напр. почетна докторска титла от университета в Кембридж и все повече въодушевление и уважение в родината си. През 1893 год. в Петербург, холерата прекъсва тайнствено този живот — творчество.

Чайковски е музикален творец от голямо измерение и неговия гений се е изявил с почти равна сила и като симфоник и като оперен композитор. Славянска чувствителност и задушевност, меланхолия и елегичност, са присъщи черти на музиката на Чайковски, но неговото светозрение в основата си не е елегично, а трагично. Той постоянно е мислил и говорил за съдбата — фатума. Творчеството му има стойност на ясновидство; неговият песимистичен лиризъм — израз на неговата социална психика и на неговия фатално загиващ обществен слой се явява като предвестник на Великата октомврийска революция.

„Месторож" I № 1 22 — 1950 г.

Държ. Симф. Оркестър

8 май 1950г. Русе 27/(13) 8/14

зала Култура

I дит. III дрит - вокал
с. Сим. Хаджиев вокал
пиано

28

Концерт

Възпитателен

за работници и учащи -

с Доклад: Кайл Рашкове

Програма:

1. Глук - Ифигения в Авлида
увертюра

2. Шуберт - Недовършена симфония

— о — о —

3. П. Стайнов - Приказка
а/ Тъй горе темнейко
б/ Приспивка
в/ Беде човек, лоши браде
г/ Вий хоро - самодивско

Диригент:
Христо Дюлгеров

Концертмайстор:
Иван Янев

28/14

КОМИТЕТ ЗА НАУКА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА
Държавен симфоничен оркестър — Русе

Гост. Диригент. Диригент-водач с Сим. Оркестъ

17 и 18 май — сряда и четвъртък
23 МАЙ ВТОРНИК

ЗАЛА

~~кино ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ (бивше кино ОДЕОН)~~
ДОМ Народна Войска

СИМФОНИЧЕН
КОНЦЕРТ

Гост-диригент:
ВАСИЛ СТЕФАНОВ
диригент на Софийската филхармония

Гост-солист
ЛЮБА ЕНЧЕВА (пианистка)

Концертмайстор:
ХРИСТО ДЮЛГЕРОВ

РУСЕ
1950

ПРОГРАМА

Л. В. БЕТОВЕН
(1770—1827)

ЕГМОНТ
увертюра

и

КОНЦЕРТ за ПИАНО сол мажор

Allegro moderato

Andante Con moto

Rondo—Vivace

Солист — ЛЮБА ЕНЧЕВА

П А У З А

ЙОХАНЕС БРАМС — първа симфония
(1833—1897) (за първи път в Русе)

Un poco sostenuto — Allegro

Andante sostenuto

Andantino quasi allegretto gracioso

Adajio — Allegro non troppo ma con brio

ВАСИЛ СТЕФАНОВ

Гост — диригента **ВАСИЛ СТЕФАНОВ** е роден в гр. Коларовград през 1913 год. Син е на неуморимия и предан на музикалното дело учител по музика Иван Стефанов. Под непосредствените грижи на своя баща Васил Стефанов от малък започва да учи цигулка. Като ученик в гимназията, той изнася редица продукции, чийто успех го обнадеждават да се отдаде всецяло на музиката. След завършване на средното си образование, той постъпва в Държавната музикална академия, като ученик на проф. Саша Попов. Сред новата музикална среда и добри грижи на своя учител, музикалния дар на Васил Стефанов бързо се разраства и скоро ние го виждаме между най-добрите наши млади цигулари. Той взема дейно участие в академическите продукции, на които винаги се представлява най-блестяшо. През 1929 год. той постъпва в тогавашния академически симфоничен оркестър (А. С. О.). Там той е на челно място и заедно с своя учител взема видно и дейно участие в изграждането и популяризирането на високо - художествени, симфонични концерти. Наченатото още тогава другарско сътрудничество между проф Саша Попов и Васил Стефанов преминава през отличната и резултатна съвместна работа, която продължава и до днес в Софийската филхармония. През 1947/48 година Васил Стефанов заминава в Чехословия където специализира по диригенство при световно - известния диригент **проф. Вацлав Талих.** От незаменим концертмайстор, отличен солист и съвестен и културен музикален работник, той бързо се издига и с чест заема днешния си пост — диригент при Софийската филхармония. Но той не се ограничава само с работата си в оркестъра и в 1948 год. образува българското трио, ведно с пианистката Люба Енчева и виолончелиста Ангел Борисов. Концертите на българското трио са истински музикални празници в София и провинцията.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ е музикант с дълбоко вътрешно чувство за музикален израз и художествена мярка. Овладяващ един жив и чувствителен темперамент и сръчната му техника излъчват повелителни изисквания, плод на една правдива интуиция и културна музикалност.

ВАСИЛ СТЕФАНОВ се явява пред русенци на днешния концерт с увертюрата Егмонт, концерта за пиано и оркестър № IV от Бетовен и симфония № I от Брамс.

ЛЮБА ЕНЧЕВА — солистка на X редовен концерт на Русенския Държавен симфоничен оркестър е родена в София. Още на 4 годишна възраст започва първите уроци по

пиано при майка си. Като 10 годишна, тя спечелва първа премия от 65 кандидати на международния конкурс в Държавната музикална консерватория „Джузепе Верди", като получава италианска степендия за следване. Завършва същата консерватория на 16 годишна възраст с пълно отличие и получава титлата „проф. по пиано". След това специализира в Париж при френския клавир-виртуоз и педагог **Маосел Чиампи** а по късно при **Едвин Фишер** в Берлин. От 19 годишна възраст започва самостоятелна концертна дейност у нас и в чужбина. Била е солистка на филхармониите в София, Белград, Виена, Берлин и Мюнхен.

КОНЦЕРТА НА ПИАНО № 4 (1806 г.; ор. 58; сол. Мажор)

Концерта започва с встъпление от соло пиано, в което темата се изявява съсредоточено и сдържано. Тя се поема с последователност от оркестъра, където чрез увеличаване силата, напрежението расте непрекъснато. Следват отстъпление на примирение и замечтаност. Тук вече се поставя борбата между скръбта и силата. След няколко лирични отклонения с категоричен възход в настроението завършва първата част.

Втората част е чист диалог между солист и оркестъра. В нея борбата е най-изтъкната. Тя започва с оркестъра. Чува се умоляващия и тих зов на солиста. Постепенно чрез низходящо динамическо развитие у оркестъра и възходящо — в солото, оркестъра отстъпва, буйната му тема заглъхва, за да отстъпи място на оформеното настроение на соловата част на диалога.

В това положение от втората част се влиза непосредствено в третата част. Първите тонове на последната част стряскат с елегантността и веселостта на вивачето.

Цялата тази част протича при весела игривост и възторженост, като изключим навяваните от странични теми замечтаност и болезненост концерта завършва с тонове на тържествена радост и сила.

КАТО СИМФОНИК ИОХАНЕС БРАМС се проявява доста късно. Той е бил 44 годишен, когато изпълняват първата му симфония (1887 г.). Дълго време Брамс се е въздържал от симфонично творчество Това дава повод на противниците му, на не особено ценещите неговия симфонизъм, да изказват съмнение за известен страх у Брамс да разработва един род музика, който слабо познава, дори „слабо му се отдава". Така те обясняват закъснялата първа стъпка на го-

лемия композитор към съчиняване музика за оркестър. Разбира се, доста пресилено е да се казва, че Брамс се е чувствувал неспособен за симфонично творчество, и съвсем погрешно е да се окачествява забавянето на първата симфония, като някакво дълго предварително лутане, в резултат на липсващ у композитора вкус към инструментация и оркестрова изразност.

Обстоятелството, че оркестъра за Брамс не е цел, а само средство за изявяване на вътрешния му творчески мир, се доказва от това, че Брамс прибягва до оркестъра чак тогава, когато творческия напор на неговия музикален гений е нарастнал до степен да получи широк израз в един могъщ симфонизъм. Строгият, самокритичния, взискателния и мразещият музикалния или оркестров ефект, Брамс пристъпа към симфоничното творчество с изискана сериозност и задълбоченост.

Брамс уважава музикалните традиции. Без да бъде консервативен, той упреква съвременниците си, когато правели опит да внесат в оркестъра ефекти и въобще нововъведения. „Аз ще докажа, че и с оркестровия състав на Бетовен може все още да се пише хубава музика", казва Брамс. Колко е бил верен на това свое схващание личи в цялото му симфонично творчество. Той не внася никакви инструментални нововъведения, не дава никакви нови оригинални инструментални съчинения, но с един характерен свой симфонич н размах създава истински ценни произведения, каквато е първата му симфония.

Местпром-1 № 2605 — 1950 г.

29(15)

К. Н. И. К.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР - РУСЕ

8.VI.1950 г. Гедиг. III пулт - водоп. с Сим. Хармония

XI.

РЕДОВЕН КОНЦЕРТ

Диригент: **КОНСТАНТИН ИЛИЕВ**

Концертмайстор: **Хр. Дюлгеров**

солисти: **Христо Дюлгеров**
Асен Цанков
Асен Мундев
Борис Христов

РУСЕ
1950

И. С. Бах
(1685 — 1750)

Бранденбургски концерт № 3

Allegro moderato
Allegro

Бранденбургски концерт № 2

Allegro
Andaute
Allegro assai

Солисти: Христо Долгеров, Асен Цанков, Асен Мундев
Борис Христов

Пасакалия

Пауза

Л. В. Бетовен
(1770 — 1827)

Симфония № 3 (Еропка) Esdur

1. *Allegro con brio*
2. *Marcia funebre*
3. *Scherzo. Allegro vivace*
4. *Finale. Allegro molto*

Йохан Себастиян Бах
(1675 — 1750)

Роден в 1685 г. в Айзенах — средна Германия. Син на музикант. След смъртта на баща си той расте и учи музика при своя по възрастен брат. По късно Бах става стипендиант и църковен хорист. В продължение на цели 20 години той странствува от град на град, ту като органист и църковен диригент, ту като дворцов капелмайстор или концертмайстор, движен винаги от музикално любознание отколкото от съображение за професионално преуспяване.

През това време той се усъвършенствува като органист и все повече се развива като композитор, почти само по пътя на самообразованието и то до толкова, че в 1723 г. чрез конкурс успява да заеме службата на кантор, т. е. главен органист и хоров ръководител в църквата „Св. Тома" в Лайпциг.

Той усърдно и безшумно твори музика до края на живота си, който приключва в 1750 год. в Лайпциг. В края на живота си той загубва зрението си. Знаменателно е, че последната му композиция, една органна фантезия е диктувана от ослепелия вече Бах.

Творчеството на Бах е огромно по обем — разнообразие и стойност. Над 200 кантати, триоратории, пет пасиона (от които са запазени и удостоверени само три) голям брой клавирни и органни инвенции, хорални прелюдии и вариации, токати сюити, сонати и концерти за цигулка и други инструменти. Това огромно музикално богатство послужи, като живителна основа за големия музикален развой и напредък не само в Германия а и в целия музикално-културен свят. Музиката на Бах по своята дълбочина, красота и изразност не ще загуби своето историческо значение и в бъдните епохи. За неговата музика могат да се кажат думите на Фр. Лист: Има музика, която иде при нас, има и музика, която ни кара да отидем при нея.

Поради невежеството на публиката винаги с името на И. С. Бах са свързвали с въпроса за великия майстор на фугата и толкоз, отричайки задушевност у творчеството му. Да се отрича задушевност у творчеството на Бах е не само погрешно, но и указание за непознаване това творчество. В инструменталната кантилена И. С. Бах има по-вече задушевност отколкото в коя и да е оперна ария или църковен напев. В фугите на Бах, с религиозен, героичен, меланхоличен, велачав, тъжен, хумористичен, пасторален характер, има нещо общо — всички си приличат в своята красота. И затова прелестта, съвършенството и разнообразието им, са изумителни. Този велик майстор, който е написал потресающи по своето величие органни творения е могъл също да напише гавоти, буре, жиги с такъв очарователен весел характер, сарабанди

с такъв тъжен характер и малки работи за пиано с такава простота, та ви се струва, че всичко това е съвсем непостижимо само от един човек, като че ли е творено от мнозина, както се приема, когато се разглежда и говори за творчеството на Омира.

В неговото творчество ние виждаме величавост, блясък, големи ефекти и въздействие на масата чрез простия рисунак, благородството, силата и реализъма на гения.

И. С. Бах се явява като представител и теоретик на новите възгледи в музиката. В едно само свое литературно произведение, „За начина на израза в изпълнение на пианото" той е показал новите пътища за композиране и изпълнението на пиано. В неговото творчество ние виждаме наченките на всички по-следващи изрази: Хайдъновската приветливост и наивност, Моцартовата сърдечност и искреност, дори Бетовеновия драматизъм и хумор.

По случай 200 години от смъртта на И. С. Бах когато по целия свят се свири Бах, Русенския държавен симфоничен оркестър се явява пред публиката с много интересните два Бранденбургски концерти № 2 и № 3 и Пасалалия за да се присъедини към общата благодарност, почит и възхищение от безсмъртното творчество на великия майстор Иохан Себастиян Бах.

Симфония № 3 (Еройка) — (es-dur)

Л. В Бетовен

(1770 — 1827)

Третата Бетовенова симфония, наречена още Героична симфония, е един много важен момент от симфоничното творчество на Л. В. Бетовен. С тази симфония се свързва и определя по-нататъшното развитие на музикалното изкуство, въобще. И ако трябва да се посочи в историята на музиката пример на истински революционен скок, то героичната симфония е ненадминат пример в това отношение.

С появата на Героичната симфония пламва искрата на едно ново и непознато до тогава изкуство Старата форма на симфониите на предхождащите го Хайдън и Моцарт (особено Хайдън) не е в състояние да удържи творческия напор на това ново вдъхновение, което е решило да руши, а същевременно да преизгражда една нова музика, едно ново изкуство.

Стилът претърпява коренни промени. И вместо до тогавашната плавна и лееща се музикална мисъл ние виждаме и усещаме пристъпите на едно бурно и драматично изграждане на музиката. Хармоничния език става по твърд, по изразите-

лен и по-богат. Втората част на Героичната симфония произвежда такова потресающо впечатление у слушателите, каквото не са могли да го добият от никоя музика до тогава и това ги е накарало да се сепнат и да се замислят за това ново, смело и убедително, което се ражда в света на музиката. Ние виждаме как оркестърът придобива необичайна мощ, макар и в същия инструментален състав.

Трета симфония (Еройка), в ми-бемол мажор е била започната в 1802 е завършена в 1804 год.. Първото изпълнение се е състояло във Виена на 7 април 1804 год. под ръководството на автора.

Симфонията започва с два енергични мъжествени удари. Решението е непоколебимо, безусловно. Борецът знае какви усилия и изпитания му предстоят, предвижда ужасите през които трябва да мине, за да стигне до победата. Той е в състояние да пробуди в себе си несъкрушими сили. Пред нас е живия човек. Ние долавяме неговия неволен трепет още в първия израз на главната тема, веднага след началния решителен жест. Дълбока смисъл има в това, че героичния момент се подема най-напред от виолончелото в тихи мажорни тонове. Ритъмът се отличава с честата употреба на синкопи и комбинации на двуделен и триделен размер, посредством ударения на слабите тактови времена. Тромпета известяват победата. Накрая отново прозвучават откъснато и енергично същите два удара, с които бе започнала симфонията.

Втората част е трагична. Погребалния марш оплаква и възславя една велика личност. Скръбта тук не гне и. Тая скръб не убива, а укрепява в волята ни. След бодрата мажорна мелодия, която сменя жалбите и стенанията след резките силни звукове на корни и тромпети, марша стихва в далечината.

Третата част, както обикновено, е наречена скерцо. Трудно е да си представим изведнаж, как подобен вид музика би могло да влезе в такова епично произведение. Трябва да го послушаме, за да ни стане всичко ясно. Наистина ритъмът и движението са присъщи на скеруо. Това е танц, но истински погребален танц — какъвто древните борци и истинските герои са устройвали на гробовете на своите началници.

Ето, че настъпва финала. В неговото начало е употребен интересен начин на инструментовка, който показва нагледно какво може да се извлече от съпоставянето на различните тембри. Той се състои в това, че цигулките вземат си бемол а флейтите и обоите незабавно повтарят същия звук във вид на ехо. Този разнообразен финал е построен на много проста тема, раработена в много подробности. Тук се смесват и други две теми, едната от които се отличава с бележита красота. И над тази външна, изразителна и несравнимо по-изящна от началната тема стои великата мисъл на гениалния Бетовен.

Да воюва и да създава — велико и върховно призвание на всеки борец и герой.

И дали този герой е Наполеон или падналия в Египет английски генерал Еберкромб, за чиято смърт изглежда е бил написан траурния марш — за нас е безразлично. Или както казва Берлиоз, разглеждайки трета симфония на Бетовена: Героичната симфония е писана в памет не за Наполена, а за великия човек. Очевидно тук не става дума за битки и тържествени маршове, както очакват и спорят мнозина, а са изразени много сериозни мисли, тъжни възпоменания, описани са тържествено—величествени и печални церемонии Аз познавам в музиката малко примери, където в предаването на скръбта да има такова съвършенство на формата и такова благородство на изражението.

К. Н. И. К.

Държавен симфоничен оркестър — Русе

30(16)

26.VI.1950г.

отсъствувах.

КОНЦЕРТ

(по случай закриване концертния сезон)

Диригент: **Константин Илиев**

РУСЕ

1950

ПРОГРАМА

П. И. ЧАЙКОВСКИ
(1840 — 1893)

ПЕТА СИМФОНИЯ

Allegro con anima
Andante cantabile
Allegro moderato
Allegro vivace

Пауза

МОДЕСТ МУСОРГСКИ
(1835 — 1881)

Картини из една изложба

1. *Разходка — Гном*
2. *Разходка — Старият замък*
3. *Разходка — Играещи деца в Тюйлери*
4. *Бидло*
5. *Разходка — Балет на излюпващите се пиленца*
6. *Самуел Голденберг и Шмил*
7. *Пазар в Лиможж*
8. *Катакомбите*
9. *Колибата на баба Яга*
10. *Голямата порта на старата крепост Киев*

ПЕТА СИМФОНИЯ

Петата симфония в ми миньор, оп. 64 (1888) на П. И. Чайковски е близка с четвъртата не само по общото настроение но и по характера на своите образно-тематични елементи. В първите скици на тази симфония Чайковски е нахвърлил отчасти и нейната програма: „Интродукция. Пълно преклонение пред съдбата ..", „... съмнение, жалби, упреци". Трагичният конфликт получава разрешение в светлия жизнеутвърждаващ финал, който е пълен с празнични образи с голям обхват. Но в структурно отношение, петата симфония се отличава значително от четвъртата. В нея Чайковски се стреми към по-голямо вътрешно единство и завършеност на четирите части, към преодоляване известна непропорционалност между отделните части, за което му обърнал внимание и Санеев в приятелска критика за четвъртата симфония. Това е постигнато преди всичко чрез последователно проведената в произведението основна музикална идея.

Темата на съдбата, прозвучала във встъплението, придобива значение на обединяващ симфоничния цикъл лайтмотив, последователно проведен през всички части на симфонията. И при тоеа, композиторът се ползва от него не само в смисъл на напомняне съдбата, но и като важен елемент на музикално-драматургическото развитие. Самият характер на този образ претърпява значителни изменения. Във встъплението тази тема напомня траурен марш или мрачен надгробен хорал, проникнат от зловещото усещане на смъртта и на трагическата обреченаст. Глухата и мрачна звучност на кларинета в низкия регистър усилва впечатлението за съдбовната хладна безжизненост, създадено от сурово отмерения ритъм и от каточели застиналите в своята неизменност мелодически интонации, лишени умишлено от жива и непосредствена изразителност.

Във втората част темата преминава два пъти — първият път в мощното tutti с ярка, поразяваща звучност на тромпетите, а след това в изложението на тромбоните, предаващо състояние на ужас, смущение и отчаяние. В края на третата част тя таинствено преминава в кларнета и фагота, вплитайки се в движението на валса като някаква мрачна, пълзяща мъгла. Накрая, във встъпителното andante maestoso и в кодата на финала, пак тази тема получава широко и блестящо развитие във вид на тържествен, величествен марш.

Единството и последователната връзка на частите се обуславя от петата симфония от постепенното разкриване на музикално драматургическия замисъл. В първата част драматическото напрежение не идва до такъв висок предел, както в първата част на четвъртата симфония. Тя е сбита, еднородна по материал, по строга в изграждането на пропорциите, или общо — не излиза извън пределите на класическите изисквания.

Необичайно широко развитие приема втората част, която носи функциите на лирически контраст спрямо сумрачно-безпокойното драматическо алегро. Нейното изразително смислово значенне в основата си е аналогично на страничната тема от първата част на четвъртата симфония. Над скиците на втората тема на това анданте, Чайковски е написал: „Светъл лъч". Но рязкото неочаквано втурване на темата на съдбата нарушава цялоста на господствуващото в нея светло, въодушевено-мечтателно настроение. Появяването на тази ужасяваща трагическа тема върху общия ясен и спокоен фон, звучи като напомняне за суровата жестока действителност, безжалостно разрушаваща всички радостни илюзии и мечти за щастие. Андантето на петата симфония се явява до известна степен възел, център на преплитането на най-важните драматургически нишки На това се дължи и широката негова разгърнатост, голямата напрегнатост на музикалното развитие и ярката концентрация на емоционално изразните средства.

Ю. Келдиш

(Из „Историята на руската музика")

МОДЕСТ МУСОРГСКИ
(1835 — 1881)

Самостойният развой на руската музика най-внушително е показана от **Модест Мусоргски**. Гениален композист —самоук, той изгражда своята музика из народната песен, дава преднина на вокалния израз, отразява пълнокръвно и реалистично народния бит и пъстрата и богата руска действителиост. С това Модест Мусоргски създава свой музикален стил, който му създава име на руски национален композист. Той скоро се налага и на запад, където бива приет сърдечно и спонтанно. В неговото разнообразно творчество е показан типичния руски порив към съизживяване на човешкото и то стихийно, почти демонично. Този порив е движил и изкуството му и живота му.

Роден в 1835 год. в Псковска губерния, като потомък на дворянин-земевладедец и помещик той отрано учи пиано и се пристрастява към Лист и Бетовен. По късно той се увлича от Даргомижски и Балакирев. След един живот от радостни забавления и бохемство той почива самотен в 1881 г. в Петербург.

Музиката на Мусоргски а преизпълнена от неутолима впечатлителност, от страст по правдивост и от палав и добродушен хумор. Той е чужд на чистата абсолютна музика, както и на музика с личен лиризъм и патос. Между многото му оркестрови композиции най-много изпъкват: Симфоничната поема „Нощ по голата планина" и „Картини из една изложба". Тук композиторът действително русува музикално. Тук именно той надхвърля Берлиоз в фантастично и Лист в идеалистично описателния стил. Възмогвайки се до такъв ярък реализъм в музиката, той набелязва началото на новите и по-късно проявени музикални течения. Неговият музикален реализъм най-добре е показан в музикално драматичните му творби, а именно: Едип цар и Саламбо, Женитба и Борис Годунов, Хованщина, Сорочински панаир (завършена и инструментирана от Ц. Кюи). Най-значителната му музикална народна драма „Борис Годунов", която го прочу по цял свят е композирана по текст стъкмен от компониста, използвайки едноименната драма на Пушкина. Това не е нито опера, нито музикална драма, а със жива народна трагика, представена по скоро във внушителна драматична сцена, отколкото като целостна драма и отразена ярко и единно в поезия и музика, в живопис и игра. Това е живот, народен бит, който говори чрез музика, чрез народната песен. Всичко това прави Мусоргски един истински руски национален композитор.